

1728.

17. Haestner, Abraham: De ungaris et parungaris
18. Haestner, Abrahamus: De venia aetatis.
19. Hoenigk, Joh. Christianus, fac. jur. procancellarius: Programma, quo Disputationem in aeq. Johannis Friedrichi Voedeli indicit.
- 20te = Masorius, Jo. Jacobus: De nexu regni Lottharingiae cum Imp. Rom. Germanico 25 Mart. 1728 à 1748.
21. Mylius, Gustavus Henricus: Observationes ad procerum inhibitorum Saxoniae spectantes.
22. Reichenberg, Carolus Otto: De locatione - conductione, quae fit a principe.
23. Reichenberg, Carolus Otto: De incorporatione allodii in feudum regale.
24. Rivinus, Ludov. Florianus: De perveniencia juris: qui non habet in aere, licet in corpore.

1728.

25. Rivinus, Augustus Flor: De impedimento
dotis a usibus dotalitii gratia inferen-
dae.
26. Rivinus, Tom. Florus: De compensatione inter
cohaerentes.
27. Rivinus, Joh. Florus: De jure pignoris motu
concursum.
28. Schmidt, Dr. Christophorus: De diversis simul
laeae investiturae speciebus earumque differen-
tiis
29. Siegel, Joh. Gottlieb: De cautione fidei commissa.
Dum nomine praestanda.
30. Spies, Joh. Albrechtus: De comparationatione.
31. Stippertus, Dr. Paul: De locacione conductorie usus.
pactus.

nes -

ter

noto

ul

eren:

110.

ms.

F. 7. 2

F. 7. num. 2.

H

DEO. TER. OPTIMO. MAXIMO. FAVENTE.
DISSERTATIO JURIDICA INAUGURALIS

1728, 32

DE

OMISSIONE RENOVATIONIS
INVESTITURÆ FEUDALIS NON
DOLOSE FACTA, HODIE, ET PRÆ-
CIPUE IN SAXONIA, AD AMIS-
SIONEM FEUDI NON SUFFI-
CIENTE,

17

P. 335

QUAM

INDULTU

MAGNIFICI JURE-CONSULTORUM ORDINIS

IN

ACADEMIA LIPSIENSI
PRO GRADU DOCTORALI

DEFENDENDAM SUSCIPIET

JOANNES FRIEDLIEB VOCKEL.

D. XXIII. MART. M DCC XXIII.

L I P S I Æ,

LITTERIS JO. HEINRICI KOENIGL

DE REBUS OPTIMO MAXIMO PATENTE
DIPLOMATICO JURISCA FACULTATE

ONSSIONE RENOVATIONIS
ACADEMIE ELECTORALIS
DIPLOMATICO JURISCA FACULTATE
SITUM IN SAXONIA AD AMIS
SODALIA HUIUS IN SUB
FIGURATE

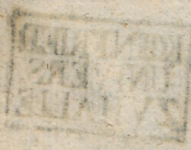
82

INDULTU
MAGISTRICORUM PORE-GON-ITOREM ORDINIS

ACADEMIA ILLUSTRISSIMA
PRO GRADU DOCTORALIS
DEFINENDAM SUBSCRIBIT
JOHANNES FRIEDRICH VOCKEL

D. XXIII. MARTII. MDCCLXXX.

L. T. S. I. E.
LITTERIS IO. HEINRICI KÖNIGLICH

V I R O

PRÆNOBILISSIMO, AMPLISSIMO,
CONSULTISSIMO

DOMINO

JOANNIPAVLO
VOCKEL,

DOMINO HÆREDIT. IN MANSCHATZ,
AVGVSTISSIMO POLONIARVM
REGI ELECTORIQVE SAXONIÆ

CONSILIIIS COMMISSIONVM
PRÆFECTURÆ DRESDENSIS PRÆPOSITO
SUPERIORI GRAVISSIMO.

P A T R I

INDVLGENTISSIMO OPTIMO
VENERANDO

V I R O
P R E N O B I L I S S I M O , A M P L I S S I M O ,
C O N S U L T I S S I M O

HANC INAUGURALEM

IN PERPETVVM

OBSERVANTIÆ PIETATIS

ET

GRATISSIMÆ MENTIS

MONVMENTVM

CVM VOTO

FELICITATIS CONTINVÆ

DICAT CONSECRAT

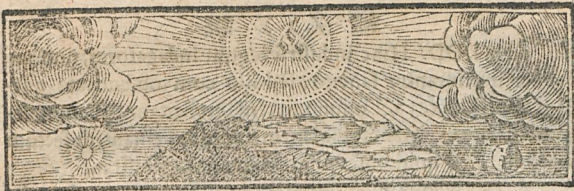
FILIVS

JOANNES FRIEDLIEB VOCKEL.

P A T R I
I N D I L E G E N T I S S I M O , O P T I M O
V E N E R A N D O

Qui collocatis in se beneficiis cum felicitate frui cupi-
unt, id maxime agere solent, ut grata devotaque men-
te, benignissimam benefactorum voluntatem agno-
scere nunquam non parati inveniantur. Idque cum eo-
rum imprimis sit, qui vitam, educationem, & omnium, quæ
ad bene beateque vivendum pertinent, copiam, a Parentibus
proficisci, reminiscuntur; eandem & mihi constitui legem,
neve meritorum vitæ, post DEVM, conditoris, immemor es-
sem, sedulo operam navari. Hanc unicam sane rationem esse
existimavi, qua TIBI, INDULGENTISSIME PARENS,
placere possem; quippe, quem præcipue hoc in votis habere,
ex TVO suavissimo ore, plus vice simplici, audiui, ut ex TE
nata soboles, tot tantaque Paternæ liberalitatis monumenta,
non fucata mentis veneratione colat, perpetua recordatione
retineat, & sincera animi probitate persequatur. Hanc so-
lam tot sumtuum compensationem; hanc unicam, pro tot cu-
ris & indefessis pro Tuorum salute laboribus, mercedem; hoc
præcipuum senectutis condimentum, desideras, expetis, effla-
gitas. Næ! nomen ingratum audirem, si ego, cujus nun-
quam paria esse poterunt, officia, tam leve, tam tenue remun-
erationis genus reddere detrectarem. Pietatis præcepta &
laudabilis gratitudinis tramitem incedendi contentio, aliud
sua-

suadent. Cum vero fortuna, in tribuendis, prae voluntati
viribus, noverca mihi exsisterit; aliqua saltem ratione, id,
quod plene efficere prohibeor, declarare conatus sum. Non
procul ergo mihi arcessendae fuerunt causae, cur TIBI PA-
RENS DVLCISSIME, vile hoc opusculum, sacrum atque
devotum esse voluerim: nimirum, ut affectus, quo TE vene-
ros, nec unquam venerari desinam, publica testificatione
paterer. Quod & quin benigne & serena, ut dicunt, fron-
te sis accepturus, tener ille & innatus parentibus amor, quem
in TE novi, & tot vicibus cognovi, me non tam sperare,
quam confidere jubet. TVAM proinde humanitatem sub-
missa mentis admiratione excipio: TEque mihi, cujus ex
TVO suavissimo ore salus pendet, nihil tutelae atque propen-
sionis, & in posterum detracturum esse, persuasissimum habeo.
Qua ut diutissime fruam, utque DEVS ter optimus terque
maximus, TE ad seram usque senectutem, salvum, sospitem,
incolumem, inter mortales versari jubeat, EVNDEM sup-
plicibus venerari precibus, & pro TVA longæva salute, sa-
era offerre devotissima, nullum diem prætermittam. Vale!

DISSERTATIO

DE OMISSIONE RENOVATIONIS INVESTITURÆ FEUDALIS NON DOLOSE FACTA, HODIE ET PRÆCIPUE IN SAXONIA, AD AMISSIONEM FEUDI NON SUFFICIENTE.

§. I.

Non tantummodo Jcto in verbis legis ac- Jctus expli-
quiescendum est, mentem etiam & sen- candis legi-
sum ejus expendere debet. Id enim bus intentus,
Celsus l. 17. π. de Legib. intendit, dicens: tantum in-
Scire leges, non hoc est, verba eorum herere, sed
scire, sed vim ac potestatem: quippe & mentem
qui incivile esse pronuntiat, nisi tota le- legum expli-
ge perspecta, una aliqua particula ejus scari debet.

proposita, judicare, vel respondere, l. 24 π. de legibus ;
prout solidissime excussit Dn.D.MULLER in Dissert. Inaugur:
de Rationibus legum investigandis. Nec aliter esse potest.
Sæpe enim fieri solet, uti principium legis fini haud conve-
niat, illudque ab hoc corrigatur. Quod non modo in una
Lege contingit, sed in pluribus sæpe de eadem reagentibus,
aut aliquam inter se habentibus materiæ connexionem, v.

A

gloss.

Proinde, uti *gloss.* ad h. l. DD. Hinc industria legum indagatores, non uni legem dubiam & obscuram ex lege explicet, & hanc cum illa conciliet, requiritur. *semper immorantur sancito, sed illo cum obscuritate quadam conflictante, vel ambiguitatem implicitam habente, legem ex lege explicant, dubiam mentem conciliant, defectum suppleunt, & si quid obscuri inveniunt, alia illustrent.*

§. II. Neque huic solummodo inhiarendum est Jurisprimito. Quemadmodum enim juris rationem & aequitatis benignitatem Modestinus conjungit, l. 25. *π.* de *LL.* jusque ipsum ex naturalibus præceptis gentium & civilibus collectum est, l. 1. *π.* de *Justit. & jure*, & inde Ulpianus Lib. I. Instit. suar. boni & æqui notitiam se profiteri dicit; ita, si forte quid lege constitutum inveniatur, quod contra internam ipsius mentem, vel duris, vel vetustis, vel obscuris compositum sit verbis, id secundum juris communis aequitatem, quam natura suadet, quippe quæ verum justitiæ fundamentum præbet, cui leges positionesque humana subordinatæ sunt, interpretari ipsi incumbit. Huc jus prætorum honorarium, omnino in naturali aequitate robor collocantium, spectabat: huc instituta tendunt, judicis arbitrio rerum decisionem relinquentia: huc potestas Jctis veteribus a Romanis data, jus ex aequitate supplendi redibat. vid. HEINECC. Antiquit. Lib. I. tit. II. § 37.

Ipsaque facta, earumque circumstantias sedulo ponderet.

§. III. Quum etiam leges, senatus consulta & Constitutiones Principum, teste JULIANO, non ita scribi potuerint, ut omnes casus, qui quandoque inciderint, in iis comprehendantur, l. 10. *π.* de *Legibus*, & sæpe accidat, ut minima saltem circumstantia, diversam rei omnique juris applicationi, faciem induat, l. 26. §. 12. *π.* de *Condict. indebit*; non ad cuncta facta, sancita eadem sunt applicanda, sed causa expendenda est, & circumstantia temporis, personarum, ipsiusque rei attendenda, quo certius perspiciat interpres, utrum lex ad hunc vel illum casum aptari possit, an minus? Quantoto

to magis Jctus caveat necesse est, ne ubicunque leges, suo Sciat etiam
 tempore jure summo de re aliqua latas, nunc autem pro- veteres Ro-
 pter mutatam rei naturam haud applicandas, veneratione manorum le-
 superstitiosa adhibeat, (cujus rei varia adfert exempla Celeb. ges indistin-
 LEYSERUS in Diff. de superstitione juridica) sed cogitet: cte ad no-
 ratione dispositionis deficiente, ipsam etiam cessare dispositio- strum xvum
 nem, & ubi non datur praesuppositum, vi sua destitui dispositum. applicari
haud posse.

S. IV. Quo ipso illi Doctorum procardico communi:
Lex semper loqui praesumitur, limites ponuntur certissimi.
 Quamvis enim alias lex non-usu non tollatur, aliquatenus
 tamen eam vi sua destitui & aboleri certum est, si nimirum Quum plu-
 ratio dispositionis evanescat, & mutata reipublicae forma il- res propter
 lam non admittat; quemadmodum etiam Leges Imperii transforma-
 fundamentales per reipublicae statum vigore tum Reipubl.
 excidisse suo BRUNNEMANNUS, in solidissima Dissert. de Statum defi-
 Aureae Bullae mutatione, prolixè demonstravit. Hoc enim ciente Dispo-
 genuina interpretationis restrictivae indoles svadet. v. HORN. sitionis rati-
 Praelect. public. de interpret. juridic. cap. IV. *Quis proinde* one vix lo-
 de ignorat leges de manumissione Romanorum, *Aliam Sen-* cum invent-
 tiam & Fufiam Caniniam non pristinae amplius auctoritatis ant.
 splendorem jactare? *Quem fugit*, modos legandi antiquos,
 per damnationem, praecptionem, vindicationem, sinendi
 modum, Romannis solennes, cessare? *Quis nescit*, servos
 nostros, quae sibi stipulantur, non dominis, sed sibi ipsi
 acquirere, cum tamen olim iidem non sibi, sed dominis ac-
 quirerent? v. Tit. Instit. de Stipulat. Servor. Deficit quippe
 ratio dispositionis, vi cujus servi pariter ac liberi in pote-
 state paterna constituti, communiter nihil plane sibi acqui-
 rere, nil suum facere poterant. v. Instit. Tit. Per quas pers-
 nobis acquir. Unde etiam hodie non frequentia sunt servor-
 rum peculia, quia servi nostri ex contractu locati tantum ut
 plurimum tenentur, & quidquid extra officium acquirunt,
 sibi

sibi acquirunt. v. BOENIGK Instit. ad Tit. *Per quas perf. nobis aquiritur.* S. 21.

Hæc si negliguntur varia dantur incommoda.

§. V. Ex quo apparet, quam Jurium interpres prudentiam adhibere, quam accurate legum objecta distinguere, & quantum ad errores ejusmodi evitandos a legum confusione ac intempestiva earum ad facta applicatione sibi cavere debeat. Quod, si omnes institutorum explicatores considerarent, non sane sensus tam alienos sancitis affingerent, non adeo causam de antinomiis legum conquerendi nanciscerentur, non inquam, notissimæ regulæ: *Summum jus, summa injuria*, obliviscerentur, non legibus, in causis sæpe, quas non cogitavit legislator, vim singularem adscriberent, neque veterum instituta ad nostram ætatem nostræque reipublicæ vultum haud applicanda, admitterent.

Præsertim autem tot controversiis inde nascuntur.

§. VI. Quod cum a plurimis incogitate omittatur, altercationibus frequentissimis latus aperitur campus, & perniciosus ille dissentiendi pruritus ex legibus partim, si expendantur, inter se maxime consentaneis, contradictiones invita minerva eliciendi, partim, vel legi alienam affingendo mentem, vel veteris institutum temporis, ad nostram haud referendum ætatem, coacte applicando, ex certissimo sæpe jure ambiguum efficiendi, promptam occasionem nanciscuntur. Venit inde, uti plures ejusmodi opiniones, Doctores, autoris gravitate potius, quam solida ducti ratione, suas in partes traxerint; alii autem alius veneratione interpretis permoti, adversam ediametro sententiam amplexi fuerint, & tali modo sine legum culpa, jus nostrum dubium ac incertum esse, ansam calumniandi vulgo præbuerint.

Quod ut in omnibus Jurium partibus ita præcipue

§. VII. Hæc sunt maximam partem tot tantarumque controversiarum semina, quarum, uti plurimas in omnium Jurium partibus, ita præcipue in legum ac consuetudinum Feuda-

Feudalium corpore innumera propemodum obveniunt. Quae in Feudorum materis con-
 tanto plus damni afferunt, quod cum, quantum ad reliquo- tigit,
 rum jurium species pertinet, illorum obscuritas ac incerti-
 tudo ex tanto dissentientium agmine orta, tot tantorumque
 eximia eruditione & doctrina praedictorum JCorum labore,
 qui-pedetendum tractu temporis causas dubiorum evertendo,
 & leges sibi met contradicere apparentes concinnando, omnem
 operam navarunt, discussa sit; nemo fere eandem in Feu-
 dorum Prudentia industriam adhibendi serio proposuerit.
 Quamvis enim tanta juris Beneficarii scriptorum copia jam
 existat, ut eam, fatente HORNIO in Praefat. ad Jurispr. Feud.
 vix una ratis vehat, & neque antiquioris, neque recentioris
 aevi JCi deficient, qui amplissimos in Feudorum instituta
 commentarios ediderunt; horum tamen plerique, quos alio-
 lioqui honoris causa nomino, vel gravissimas vexatissimas-
 que hujus momenti materias, aut propter operis brevitatem
 sicco transferunt pede, aut nimium juris peregrini partibus
 faventes, plus quam par erat, Longobardorum consue-
 tudinibus adhaeserunt, & quaevis barbarorum placita Ger-
 maniae Feudis applicare voluerunt, aut veteri Saxonico-
 rum beneficiorum juri a privatis, qui mancipia & vernae
 legum Romanorum erant, composito, nimium autoritatis
 tribuentes, omnia secundum eius principia definire ac in-
 terpretari studuerunt. Rari autem paucique fuerunt, qui
 beneficiorum Germanicorum jus ex monumentis contulerunt
 genuinis ac antiquioribus; & rariores, imo rarissimi fuerunt,
 (monente STRYKIO Beat. in literis ad HORNIIUM perferi-
 tis, ejusdemque Jurisprudent. Feud. praefixis qui in feudis
 Imperii cujuscunque generis dignoscendis, & causis eo per-
 tinentibus decidendis, ad praesentem Imperii nostri faciem,
 ejusque leges fundamentales respexerunt, & qui Saxonum,
 aliorumque Germaniae populorum mores fuerint, simulque

antiquas & recentiores constitutiones, nec non provincialia Saxonum jura vicinarumque regionum, quid in recessu habeant, quid per eas antiquatum & contraria consuetudine mutatum sit, quid praxis & fori usus servet, tradere admisi sunt.

Ad quod plurimum, diversa inter se feudorum principia contulerunt.

§. VIII. Ex tanto autem principiorum Feudalium discrimine factum est, uti plurimas juris Beneficarii quaestiones legum enarratores pro principiorum & jurium, quorum auctoritati maxime favebant, diversitate, diversimode proposuerint, & indistincte, modo in controversia ex nostrae aetatis consuetudinibus decidenda, superstitiose Longobardorum mores sequerentur, modo falso existimationis praedictio ducti, casum feudalem juxta veteris Saxonici Speculi cynosuram judicarent, modo alieni plane juris, contraria consuetudine antiquati fundamento uterentur, adeo ut pauci in una eademque quaestione decidenda consentirent, sed quisque pro ratione principiorum, quibus adhaerebat, sententiam suam firmiori persistere talo existimaret,

Nec non ignorantia Antiquitatis & historiae Feud. Jus.

§. IX. His accessit incuria Historiae legum & antiquitatis, qua in legum explicatione tantopere opus est, ex qua tot manarunt errores, dum sancita olim & suo aetate non sine ratione praescripta ad nostrorum feudorum facta criminibus quasi traherent, sicque ex falsa principii ratione, falsa consuetaria elicere non dubitarent. Usu sane evenit in hominibus ejusmodi, magni nominis MURETI querela *Part. I. orat. 17. Homines republica ignari, cujus leges & jura tractant, tanquam illi nocte sine lumine oberrantes saepe offendunt, saepe labuntur, saepe quovis potius, quam quo instituerant, perveniunt.*

Inter precipuas de feudis quaestiones, ea celebris est, quae hoc §. legitur.

§. X. Inter frequentes vero de Feudis quaestiones, in quibus decidendis non pauci doctorum, fulsi legum antiquarum ad nostra feuda applicatione, impegerunt, celebris illa non imum sane locum obrinet; *Utrum vasallus nostro aetate* prae-

præcipue in Saxonia propter Investituræ Renovationem intra legitimum tempus sua culpa omissam, amissione feudi pœnam luat; an vero præter culpam, ut dolose hoc vassallus fecerit, simul requiratur?

§. XI. Priori sententiæ, culpam nimirum feudorum amissioni sufficere, quamvis haud dolus implicitus sit, plures tam prioris quam recentioris ævi JCTi adhæserunt. Et sane diffiteri non possum omnes istos, qui huic materiæ pertractandæ manum admoverunt, & quos mihi evolvere licuit, in hanc opinionem, culpam vassalli amissione clientelæ coerendam esse, veluti conspirasse. Pace tamen horum virorum, & pro libertate academica in præsentî dixerim, eam sententiam, qua affirmatur, vassallum culpa solummodo sua investituræ renovationem prætermittentem a pœna jacturæ feudi immunem esse pronunciantem, propius ad æquitatis & justitiæ regulas accedere. Qua in sententia eo magis confirmor, animo mecum perpendens, opinionem supra laudatorum virorum suam referre originem ad id, quod nimirum, 1) aliquibus Longobardorum decretis, in quibus culpa & negligentia pro sufficienti clientelæ amissionis causa expresse declarari videtur, seducti fuerint. 2) Accessit jus Feudorum Saxonum vetus, nec non Alemannorum, quorum utrumque, uti ex diversis eorum locis infra commemorandis apparebit, consuetudines Longobardicas confirmare putatur. 3) Quibus jurium generibus uti plerumque, ita in hoc præcipue puncto, potestatem eximiam & absolutum valorem tribuerunt; adeo, ut jus Electorale ad priora partim, partim peregrina formare decreta adnisi fuerint. Utpote qui constitutioni Electorali *As. P. II. de investitura vassallorum* disponenti, & clientes ad renovationem ejus intra annum & diem præstandam, nulla speciali amissionis comminatione adjecta, commonenti, tam durum affingere sensum non dubitarunt.

Plurimi DD. solum culpam pariter ac dolum ad feudi amissionis pœnam in omissores Renovationis constitutam, sufficere existimant.

Expendantur causæ, quæ DD. ad hanc sententiam amplectendam impulerunt.

Qua

Qua auctoritate permoti omne discrimen, quod nostri avi Saxoniarque Feudis atque Longobardorum clientelis intercedit, neglexerunt, & tanto errore ducti, solam in vasallo culpam deprehensam ad beneficii jacturam sufficere concluderunt.

Mihi tamen contraria sententia, scilicet. Jam culpam in Renovati onis omissiones non tam severe, ac dolium animadvertens, placet.

§. XII. Quæ quidem sententia, tanto licet Doctorum clarissimorum agmini placuerit, & quamvis ipsa legum auctoritate stabilita esse videatur, me tamen, ut in ejus partes transgrediar, non permovere potest. Aequitas potius & justitia arma mihi suppeditant, quæ contra eam tollam, & quibus adversam thesin, dolum una cum culpa requirentem, defendam. Faciam ergo id, quod desiderium exigit, & voluntatem explebo. Faciam, inquam, quæ potero, & quid humeri valeant, experiar. Interim benevolos rogo censores, ne male habeant, quod libertatem dissentienti in hac mihi parte indulserim, & ab iis discesserim, quæ summis Viris, quos alioqui religiose colo, placuerunt. Nemo etenim, omnibus in tanto quæstionum numero assentiri potest, & cum id præcipue caveam, ne modestiæ leges in refutandis hujus vel illius placitis egrediar, eo facilius me, si erravero, & si ratio sufficiens meæ sententiæ defecerit, veniam consecuturum esse confido.

De Etymologia vocis Investituræ, remisive.

§ XIII. Exorsurus igitur opus, non multum temporis conteram, nec paginam onerabo enucleando Etymologiam & Synonymiam vocis Investituræ. Hæc etenim ad propositum non spectant. Recoctam sane crambem proponerem, eaque recenserem, quibus jam dudum & vice plus simplici a viris doctissimis FERRARIO in Origin. LL. Italic. du FRESNE in Glossar. hac voce. FRANC. HOTOMAN. in Comment. de Verb. Feud. STRYKIO in Exam. Jur. Feud. cap. XII. qu. 1. HORN. Jurispr. Feud. cap. XII. §. 1. aliisque quam plurimis satisfactum est. Hoc tantum monebo, inter omnes

omnes hujus verbi derivationes, eam se mihi præcipue approbare, quam Illustr. ille Jctus JO. PETR. de LYDEWIG in Diss. de Prorogatione Investituræ, conscripta, c. II. §. 5. elegit. Qui, rejectis diversorum DD. opinionibus, ex inferioris, vel cultioris seculi notitia demonstravit, Investituram a vestitu, *dem Lehn - Kleid*, quo olim vasallos indutos fuisse constat, denominatam esse hocque, uti solet, ex harmonia Germanicæ cum hac latina voce, vestis, & *Westen*, firmavit. Unde etiam hodie ab hoc vestimento nobiles vasalli, *Veste*, pariter ac milites a voce *Sold*, *Soldaten*, in vernacula appellari, non sine ratione existimavit. v. plura cap. II. §. 5. not. ff. gg.

§. XIV. Sed hisce missis, ad ipsum potius controversiæ statum me convertam, ubi ad magis perspicuam opinionis meæ declarationem, affinium separatio questionum, huc tamen non pertinentium, sollicita instituenda est. Namque thesis, quod nemini vasallo ob renovationem Investituræ non dolose ommissam, feudum auferri debeat, propugnaturus, sub voce Investituræ, non illam intelligo, quam quis de feudo nuper a domino directo acquisito, tanquam primus acquirens præstare debet: de qua, uti inter omnes constat, Longobardorum jure nihil præcipui cautum est, & inde pro lubitu domini & vasalli, nullo observato fatali, hæc solennitas peti ac celebrari potest. vid. HORN. Jurispr. cap. XII. §. 19. Aliter se res habet, si dominus terminum vasallo præfixerit, hic autem ter distincta vice a domino admonitus non comparuerit; tunc enim per text. II. Feud. 24. §. Est & alia &c. tanquam inobediens ac contumax, jus suum amittit. Jure autem Feudali Saxonico Cap. VII. ab expectativam habente, Feudo aperto, a tempore aperturæ, intra annum & diem petenda est: quo tempore neglecto, vasallus, nisi aperturæ ignarus fuerit, hocque jurejurando comprobaverit, non auditur. SCHILT. ad Cap. XV. Jur. Aleman. Feud. Ignorantia enim

Status controversiæ proponitur, & affines questiones separantur.

iusta a Felonia excusat, & tempus, quo investitura petitur, hoc casu, non ab aperturæ, sed scientiæ die currit, vid. SCHILT. l. c. A quo rigore Serenissimus Legislator declinans, per Constitut. 45. P. II. Investituræ petitionem homini novo, a tempore, quo possessionem adeptus est, intra annum & diem injunxit. Neque etiam mihi sermo est, de omissione renovationis abusive investorum, i. e. quando dominus alicui dominium utile signis quibusdam, futuram possessionem rei absentis, vel nondum vacuæ, inuentibus, adhibitis, coram testibus concedit. HORN. Jurispr. cap. XII. §. 3; neque de ea, quam expectativam vocant, vel Super infeudationem, in vernacula: *Angefälls-Verschreibung*, quæ in terminis tantum conventionis seu contractus consistit, nihilque aliud est, quam promissio de feudo futuro, vid. SCHILT. Jus Feud. Alem. cap. XII. Quarum utrique renovationis onus adharere, Jure Longobardorum negatur. Jus autem Saxonicum Electorale Constit. 45 P. II. §. *So viel aber die Folge des Gedirges &c.* quoad expectativas & abusivas, cum Longobardorum consuetudinibus consentit. In nostræ pariter quæstionis controversiam, omiſsa ab impuberibus investituræ renovatio haut venit, utpote quos Longobardorum instituta plane excusant. II. Feud. 26. c. *Si minor &c.* & c. *Si quis deceſſerit.* Jus Saxonicum Electorale vero, ut tutor impuberi constitutus, dilationem petat, præcipit, cui, hoc facto, de eo, quod officio satisfecerit, Decretum, vulgo *Lebns-Indult*, exhiberi solet. HORN. Jus Feud. C. XIII. §. II. Sic etiam hoc loco lis non est de eo casu, quando nimirum vasallus, iusta interveniente causa, a renovatione investituræ impeditur; quippe quæ ipſo jure clientem excusat, vid. *text. I. Feud. 22. & II. Feud. 92.* Denique nec hoc asseram, quod vasallus, renovationem negligenter omittens, jure nostro ab omni pœna immunis efficiatur; quem, ut adæquata negligentæ multa afficiatur,

ciatur, omnino dignum judico. vid. STRUV. Syntagm. Jur. Feud. C. X. Aphor. 9. p. 388. Sed in eo cum primis litis nostræ cardo versatur; utrum scilicet culpa & negligentia, quam vasallus, omittendo investituræ renovationem, intra legitimum tempus, sine dolo tamen & dominum lædendi aut contemnendi animo adhibuit, hodie, in nostris Saxonix præcipue feudis, ad clientelæ jacturam sufficiat? Cujus quæstionis negativam tuendam atque defendendam merito me suscepisse existimo. Huic autem proposito ut satisfiat, æquum & thematis naturæ conveniens erit, si dubitandi rationibus omni fide & cura præmissis, & decidendi causis subjunctis, discussioni argumentorum obstantium, operam pro virili parte navavero.

§. XV. Primum præcipuumque inter dubitandi rationes locum sibi vindicant illæ, quas tot Longobardorum textus suppeditant, qui omnes renovationis investituræ omissionem, etiam non dolosam, jacturæ pœna expresse dignam censere videntur. Quos inter *text. I. Feud. 22.* cum primis notandus venit, in quo Imperator Lotharius præscribit; *ut nemo miles ultra annum & diem vadat, non petendo beneficii sui investituram a filio vel successore domini sui, vel post mortem patris, vel alterius, cui succedere debet, nisi justa causa intervenierit, cur non petierit, veluti mortis &c. & si non petierit, indistincte damnari jubet vasallum.* Hæc Lotharii lex unicum casum, nimirum, *si justa causa intervenierit*, a privationis pœna excipit. Quæ autem illæ causæ sint, aliquot in hac Constitutione, & plures in aliis Feudorum textibus recensentur, de quibus vid. HORN. C. de Renov. Invest. & STRUV. Syntagm. Jur. F. C. X. p. 304. & al. comment. DD. Cum hac Imperatoris Constitutione OBERTUS II. *Feud. 27.* pr. consentit, investituræ omissionem inter primas beneficii amittendi causas referens; *Prima, inquit, causa beneficii amittendi est, quod si vasallus per*

Rationes dubitandi ex Legibus Longob. sumtæ.

annum & diem steterit, domino suo mortuo, quod heredem domini sui investituram petendo, fidelitatem pollicendo, non adierit, tanquam ingratus existens, beneficium amittit. Quibus verbis, tanquam ingratus, causa seu ratio sanctionis ab ingratitude petita adstruitur. Nimirum comparationem Legislatores fecisse videntur, inter donantem & donatarium, nec non dominum & vasallum. Quemadmodum enim donans donationem inter vivos susceptam, ob ingratitude donatarii revocare potest, *l. 1. & fin. C. de Revoc. Donat.*; ita jure summo beneficiarium, ob non petitam investituram intra terminum præfixum, tanquam ingratum, & debitum domino honorem denegantem, feudo privari posse existimant. Solum vero dolum non tantummodo, sed culpam etiam & negligentiam, ut feudum caducum fiat, sufficere, ex eodem cap. *II. Feud. 24. princ. in fin.* verbis: *neglexerit petere investituram*, apparet. Quod ipsum Imperator Fridericus clare & perspicue repetit *II. Feud. 55. §. Præterea*, *si quis sua incuria & negligentia per annum & diem steterit, quod Feudi investituram a domino proprio non petierit, transacto hoc spatio feudum amittat, & ad dominum redeat, &c.* Sub incuriæ autem & negligentię verbo, non dolum, sed culpam jure Feudali intelligi, res certa est. Proinde *II. Feud. 24. §. 2. verb.*: *quod si non fecerit*, dolus & negligentia distincte exprimentur, & utraque tam fraudulenta, quam ex negligentia proveniens investituræ omisio, pari, & eadem feudi jacturæ pœna dignæ censentur.

Rationes dubitandi ex Legibus præsertim antiquioribus.

§. XVI. Hæc vero Longobardorum leges in Germaniæ foro consuetudine receptæ, ut instar Patrii Juris, vim suam in subsidium exercere queant; eo majori pondere sententiam DDs. probare videntur; quum Jus Feudale Saxonicum, expresso tenore consentiar, Jus Electorale autem idem confirmet. Nam *Cap. VII. §. fin. Jur. Sax. F.* ita sancitur: *Ob der Mann*

ver-

verschmebet das Lehn, das dem Herrn ledig wird, und ihm das nicht zuziehet in Jahr und Tag, von den ist der Herr ledig, der Mann thue denn seine Unschuld, daß er es nicht gewußt hatte, daß es ledig wäre &c. Nullum scilicet discrimen inter culpam & dolum factum est, sed poena caducitatis indistincte definitur. Quod, uti Cap. XXV. repetitur; ita Jus Alemann. F. Cap. XV. convenire prioribus videtur. Quid, quod adversarii Constit. Elect. P. II. 45. Von Versäumniß der Lehn, in genere disponentem, huc trahere, & ejus cum textibus Longobardicis consensum elicere studeant. Illam etenim in unicum casum, si dolose omiſſa fuerit renovatio, non restringendam esse arbitrantur, sed Legislatorem ad Longob. & patrias respexisse leges, eamque ob rem obscure & generaliter, in dicta Constitutione prolata, secundum consuetas interpretationis regulas, ex veteribus Longob. & Saxon. Institutis, tanquam supplementariis, explicanda & supplenda esse. Imprimis cum verendum sit, ne omnis hæc Constitutio, si de dolosa tantum Investituræ omiſſione loqui dicatur, eludatur; quia talis casus, quo vassallus ex contemtu & proæresi pietatem, investituram renovando, domino directo debitam, negligit, vix existere solet. Jura autem de rebus frequenter & plurimum existentibus, non de iis, quæ uno aliquo casu accidunt, constituuntur, perl. 3. 4. 5. n. de Legibus.

§. XVII. Et, si hæc cuncta, ita, prout dicta sunt, se non haberent; adversæ tamen nobis sententiæ defensores, Mandato se muniant Divi JO. GEORGII IV. ELECT. de A. 1691. d. 12. Nov. promulgato, cuj. Rubric. *Wie es mit Suchung der Lehn, und waß selbiger mehr anhängig, allenthalben ins künfftige zu halten.* In hujus Mandati §. *Wer dann also Uns seine Lehnspfliche &c. verb. Welcher die gewöhnliche Jahres-Erist, nach jeden sich begebenden Fall, also hinstreichen laßt, und vor deren*

Rat. dubit. ex
Mandar. Joh.
Georg. IV. de
A. 1691.

ren Verlauff zum wenigsten nicht Indult erhalten, ob er schon supplicando eingekommen, soll selbiger Lehn-oder Mit Belehnschafft verlästig seyn. Es ware dann, daß er genungsame Zeugniß seiner gebrauchten Vigilanz, und daß er, wegen einiger, bey solchem Lehn vorhandenen Bedencklichkeit und Hinderniß nicht darzu gelangen möchte, darhın kœnte Sc. ea, quæ Longibard. & Jur. Sax. F. textibus pariter ac Constitutione 45. P. II. constituta sunt, repetuntur, & per statutam in hujus mandati transgressores caducitatis pœnam, nulla facta doli aut culpæ differentia, confirmantur.

Rationes au-
bitandi ab
Imperii Le-
gibus.

§. XVIII. Accedunt Imperii Leges, in universum & absolute Investituræ renovationem injungentes; adeo, ut ne Feuda quidem Regalia excipiantur; veluti apparet ex Ordinatione Regimenti Wormatiensis de A. 1521. §. Und behalten Uns Sc. verb. Nach Verschreibung des ersten Jahres, darinnen einen jeden seine Regalien zu empfangen gebühret. Quæ pœnæ rigorem, BAVARUS & PALATINUS, tempore vicariatus, per Edicta, de renovanda Imperialium Feudorum Investitura publicata, approbarunt, in P. I. Diar. Europ. p. 668. & p. 748. it. ITTER. de Feud. Imp. Cap. XI. §. 4. Erhœchst, quod Autor Speculi Sœvici, Lib. II. Cap. 144. intendit, afferens: Wenn das Lehn verjahret gegen den Pfaltz-Grafen von Rhein, so ist das Guth ledig dem Reich worden: Und verjahret jemand das Lehn gegen den Pfaltz-Grafen, so soll er (nemlich der Pfaltz-Graf) sich des Gutthes unterwinden, dem Reich zu Nutz, und soll denn einen Kœnig wieder ausantworten, so der wird. Id quod CAROLUS IV. in A. B. Cap. V. §. 2. ad omnia Feuda vexillaria extendit, Feudis Principum duntaxat exceptis, & illis, quæ Vanlehn vulgariter appellantur. v. SCHILT. Comment. ad Cap. XLII. Jur. Feud. Alemann. §. 2. p. 239.

§. XIX.

§. XIX. Præter tot tantasque Leges, quæ dissentientium thesi patrocinantur, ipsius analogia juris, & principia civilis justitiæ iisdem subvenire videntur. Deducunt quippe pœnæ hujus feudalis æquitatem, ex negotii feudalis qualitate & natura. Nimirum notum est, in civilibus plerumque causis latam præstari culpam, eamque dolo æquiparari l. 32. *Quod Nerva*, π. *Deposit.* præcipue autem in pecuniariis negotiis l. 29. π. *mandati vel contra*, & l. 1. §. 1. π. *si is qui testamento liber &c.* Eo etenim redit *lex 226. de Verb. Signif.* *Magna negligentia culpa est, magna culpa dolo, & lex 32. π. mandati.* Sic etiam in actionibus, quibus de damnis resarciendis agitur, lata culpa dolo æquiparatur, l. 29. pr. π. *mandati*; æque ac in contractibus, & iis præsertim, qui utriusque contrahentis commodum respiciunt; ubi dolo non modo, sed lata levisque culpa præstatur, *per l. 5. §. 2. π. commod. vel contra.* Quod etiam ad delicta & causas restitutione damni dolum punientes, quamvis non malicia, sed negligentia tantum aut imperitia damnum datum fuerit, extenditur, l. 1. §. 2. π. *si is, qui in testamento liber &c.* & l. 1. §. 1. π. *si mentor falsum modum dixerit.* Cavendum quippe, ne ex alterius desidia alter damnum patiat.

Rationes dubiandi ab Analogia Juris.

§. XX. Applicantibus vero, quæ hæcenus diximus, ad feudale negotium, omnia hic locum invenire videntur. Certum etenim est, contractus feudales maximam partem ad civilia pertinere negotia, licet quidam DD. eosdem peculiares, & a civilibus plane distinctos esse censeant. v. HORN. Cap XII de Investit. §. 2. Quandoquidem nullum contractuum genus in Jure Civili reperiri dicant, ad quod commode referri possint. Attamen hoc quidem ratione formæ substantialis, vi cujus dominus vasallo rem in feudum tradit, mutuam pollicendo fidem, conceditur; quum vero pacta feudalia alioqui in genus contractuum veniant, quia verbum,

Supra dicta ad Feuda applicantur.

con-

Contractus, sensu latiori, pro qualicumque obligatione efficaci sumitur, vid. *l. 20. π. de Judiciis*; in feudali autem negotio mutua obligatio exoritur, & præterea pro vero contractu *δουλεύω*, seu utriusque obligatorio, haberi debet; quoniam dominus vasallo, & vasallus vice versa domino obstringitur, contractus autem utique ad civilia negotia, seu, quibus quis civiliter obligatur, refertur; necessario hinc sequitur, quo genus referimus, nos etiam speciem referre debere. Et licet hæc concedamus, contractusque de Feudis, a civilium genere separatos utique agnoscamus; extra dubitationis tamen aleam positum est, feudale negotium, quatenus interesse civile & pecuniarium respicit, actionesque ex eo profluentes rei persecutoriæ sunt, non omnimode pœnales, civilium contractuum naturam imitari. Nec nostræ sententiæ patrocinari videtur, quod scilicet Felonia sub nomine delicti veniat, in delicto autem culpa, quoad effectum pœnæ a dolo separanda sit. Quamquam enim hæc per se certa sit regula, *arg. l. perulæ. π. ad L. Jul. de adult.* quum delicta regulariter sine dolo haud committantur; ea tamen ita limitanda est, quod hoc nempe in gravioribus solum delictis, & suppliciis asperioribus procedat, LUDWELL. Tr. de Renov. Invest. cap. IV. p. 497. non vero in Felonia, quæ multa tantum, aut alia civili pœna vindicatur.

Rat. dubit. a
similitudine
donationis
inter & feuda
intercedente

§. XXI. Haut leve tandem argumentum ex natura Beneficiorum adversarii struunt. Quid enim aliud sunt Feuda, quam beneficia; quippe quæ ex gratia & benevolentia dominorum proficisci dicuntur *II. Feud. 23.* & donationibus comparantur? *ibid.* Unde hoc modo rationem subducunt: Quemadmodum propter donatarii ingratitude[m] donans iuste revocat donationem, *l. I. §. fin. C. de revoc. donat.* ita etiam beneficiarius, omitendo investituram erga directum dominum ingratus, beneficium instar doni amittit. Cui opi-

opinionī majus robur addunt, eo, quod in omnibus feudo-
rum textibus comparatio inter donatarium & beneficiarium
instituitur, & Feloniæ sæpe crimen ingratitude nomine
exprimitur v. II. Feud. 23. §. De illa tamen &c. & II. Feud. 24. §. 1.
Est & alia ingratitude &c. & §. Predictis modis, verb. Dona-
tionis jure recte revocantur. Uti vero plures ingratitude
causæ enarrantur, ita hæc renovationis omisso in his ex-
presse comprehenditur. II. Feud. 24. pr. Quæ investituræ
omisso, quum ad Feudi jacturam ipsa lege sufficiens pro-
nunciatur, & nullo observato discrimine, utrum culpa an
dolo admittæ fuerit, eadem pœna digna censeatur; eo diffi-
cilis tot sancita a privato impugnari posse dicunt, cerebrina
ducto æquitate, utpote quem potius secundum leges judi-
care, quam in eas inquirere decet. Et quamvis nemo in-
ficiari queat, feuda hodie plerumque non titulo mere lucra-
tivo, seu, ex sola domini gratia acquiri, sed oneroso, & pre-
tio interveniente, proptereaque beneficia esse desinere, quia
donatio ex mera liberalitate provenit, l. 1. §. fin. C. de re-
voc. donat. ideoque hodierna feuda magis pro rebus pretio
empris quam beneficiis reputari, atque adeo leges tam du-
ras huc applicari vix posse; hæc omnia tamen non ob stare,
quominus & hoc casu feudum gratuitum beneficium, & ex
domini directi benevolentia profectum maneat, DD. tradunt,
hisque rationibus probare annuntur, 1) respiciendum esse
dicunt, ad primam feudorum qualitatē, cum olim omnia
feuda, ea etiam, quæ nunc pretio comparantur, gratuita &
a mera dominorum gratia profecta fuerint. 2) pretium pro
clientela datum, ad mutandam feudi & vinculi vasallitici na-
turam haud sufficere, HORN. Cap. II. §. 12. de Natura Feudi
3) quamvis pretio comparatum sit feudum, respectu domini
tamen illud beneficii naturam nequaquam exuere; propte-
rea quod hic emtorem vasallum admittendo, & de re, quæ

C ad

ad ipsum noviter rediit, investiendo, satis benevolentia exerceat, dum scilicet me potius, quam alium vasallum dominus eligere voluerit, arg. *I. Feud. c. 16. 20. 4*) Et quidquid sit, vasallum de quo conqueratur, haud habere afferunt; quia feudalis negotii naturam, antequam se ipsi implicuerit, bene cognitam vasallus habere debuit, HORN, Cap. XVII. de Renov. Investit. §. 18. eaque propter, quod tale bonum ambierit, sibi met ipsi ut imputet necesse est. Ut pote cum injuria volenti non fiat, & omne damnum, quod sua quis culpa sentit, jure sensisse videatur, *l. 203. de Reg. Jur. culpaque cuique sua, non alteri nocere debeat. l. 26. §. fin. n. de Noxal. Action.*

Rat. dub. ab
autoritate
DD.

§. XXII. Quae omnia magnam omnino auctoritatem ex plurimorum consensu Doctorum nanciscuntur. Quos inter haud vulgari splendore eminent. JULIUS CLARUS de Feudis, Qv. 49. n. 1. 2. CURTIUS JUN. de Feudis, P. IV. Cauf. 23. SCHURFFIUS in Consil. 16. in fin. & Consil. 99 ALEX. SOCINUS, CARPZOVIVS, LUDWELL. VULTEJUS, STRUVIVS, HORNIUS, aliique plures.

Transitio ad
Rat. Decidendi,

§. XXIII. Haec argumenta DD. praecipua sunt, quibus suam stabilire sententiam, eandem jacturae feudi poenam tam in negligentes, quam dolosos renovationis investiturae omissores statuentem, defendere contendunt. Fateor lubenter, nullius ea non esse momenti. Quid enim argumentis ex juris analogia, ipsius rei controversae natura, & legum elegantissimarum juris tam Longobardici, quam Saxonici, nec non Germanici medulla sumtis praestat? Neque tamen tot & tanta momenta, qui meae sententiae partes, negligentiam a dolo, ratione multae gradus, in renovationis omissione discernentis, deseram, me permovent. Cujus defensionem suscepturus, antequam ad rationes exponendas me accingam, principia quaedam, cum ab aequitate, tum justitia civili sumta,

Rationibus
Decidendi
generalia Axiomata seu

ta, præmittam; quæ & decidendi rationibus, & sufficienti objectionum discussioni non parum inservient.

§. XXIV. Notemus igitur 1) causas liberandi aliquem a pœna lege constituta, vel intrinsecas esse, vel extrinsecas. Intrinseca est, quando, si non injusta, dura tamen pœna ad factum comparata,prehenditur. Extrinseca ex merito aliquo, aut alia re commendante, aut spe magna futuræ emendationis descendit, vid. GROTIUS de Jure B. & P. lib. II. c. 20.

§. 25. Quod priorem, seu intrinsecam causam attinet, locum ea præcipue invenit in delictis, quæ per ignorantiam, culpam, aut animi infirmitatem vincibilem etiam, committuntur. Ea etenim pœnis, quæ in dolosa & præcogitata crimina juste constitutæ sunt, subjicere, durum esse videtur. v. PUFENDORFF. Jus Nat. & Gent. lib. VIII. c. 3. §. 14. p. 1171. Ad hæc rector, seu judex respicere debet, utpote qui loco DEI est. DEUS autem idem facit Deut. XXII, 26. Ps.

CIII, 8. idemque nos facere jubet Luc VI, 36. 37. coll. Matth. VII, 1. 2. Eo sane spectat Ciceronis aureum illud effatum: Est pœna modus, sicut rerum reliquarum, & quedam mediocritas, Epist. XV. ad Brut. Quod industrie a superiori judice observandum. Nemo etenim puniendus est ultra meritum, GROTIUS de Jure B. & P. L. II. Cap. 20. Idque Augustum Cæsarem fecisse, suasque leges sæpe egressum fuisse laudat TACITUS Lib. III. Annal. Inde PROCOPHIUS Goth.

III. Qui aliis molesti sunt, sive quod occupaverit eos ignorantia, sive quod oblivio supervenerit, his etiam ab iis, qui mala sunt passi, venia est danda. Quod uti divinis præceptis juxta atque æquitati conveniens est; ita civilibus etiam injungitur legibus. Quid enim aliud Hermogenianus l. 42. π. de Pœnis: interpretatione leges molliendas potius quam asperandas esse, intendit, quam ut pœnarum, sicut aliarum rerum mediocritas sit, Cic. d. 1. Cum quo Paulus JCTUS con-

C 2

Principia præmittuntur ex Jure eaque probantur. Principium I. sumtum a Causis liberandi aliquem a pœna. Hæ sunt vel Intrinsecæ vel extrinsecæ. In quibus delictis intrinseca causa ob tinear.

sentis

sentit l. 55. de Reg. Jur. In pœnalibus causis benignius interpretandum est: nec non Marcianus l. n. π. de pœnis: Plane in levioribus causis proniores ad lenitatem iudices esse debent, in gravioribus pœnis severitatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi; & e l. Perspicendum est iudicanti, ne quid durius constituatur, quam quod causa deposcit. Huic autem ut satisfiat regulæ, causa mitigandæ pœnæ extrinseca consideranda venit, meritum scilicet in personæ, quæ punienda est, obveniens; utrum nempe illa facinus, aliquod sponte commiserit, & deliberato, h. e. præcunte consultatione, aut non deliberato animo. Hac mente ARISTOTELES in moral. L. V. c. 10, damnatum datum in tres distinguit classes; dolum scilicet, culpam & casum, sequenti modo: Quando ita, præter id, quod expectari potuit, damnatum datur, erit infortunium, hoc DD ut plurimum casum appellant) at si ita, ut prævideri aliquo modo potuerit & expectari, sed non improbo animo, culpa erit aliqua, at quoties quis id, quod faciet, sciens facit, injuriam (h. e. dolum) facit. In his iuste puniendis SENECA Natural. XI. Cap. 44. ubi de fulminibus loquitur, hanc normam præscribit: Voluerunt admonere eos, quibus adversus hominum peccata fulminandum est, non eodem modo varia esse percutienda. Quædam frangi debere, hoc ipso dolum puniendum putat, quædam distringi, (hoc culpam) quædam admoneri, (hoc casum) intelligit.)

Quid in extrinseca causa considerandum veniat?

Princip. II.
In puniendis delictis culpa a dolo sedulo distinguitur, necesse est.

§. XXV. Inde alterum pro defendenda nostra sententia principum fuit; iudici nimirum id incumbere officii, ut in delictorum animadversione culpam a dolo sedulo distinguat. Suadent hoc, secundum jam dicta, præter æquitatem & naturæ rationem, ipsæ leges. Utique enim præteritis, seu dolo discernendus est a negligentia etiam si magna, nec culpa lata dolo æquiparanda in delictis: neque enim doli quædam præ-

præsumtio, seu proxime dolum accedens culpa eadem, qua ipse dolo, poena coerceri debet. *l. 7 ad Leg. Cornel. C. de sicariis.*

§. XXVI. Quod adeo verum est, ut etiam in quibusdam civilium causarum, in quibus de restitutione damni agitur, locum obtineat, *l. 23. §. 2. ad Aedilicium Edict.* ubi dolum, non errorem aut casum, hujus Edicti poenâ animadvertitur; & in restituendo damno, quod venditor emtori præstat, id, quod scienter factum, ab ignorantia distinguitur. *l. 13. π. de Action. em. vend. & l. 58. ibid.* Hocque idem in actionibus civilibus poenalibus, ex eodem fundamento dicendum esse, STRUVIUS docet in Syntagm. Jur. Civ. Exercitat. XIX. §. 22. nisi speciatim exemptæ sint, aut ex singulari causa, tam ob dolum, quam laram culpam, eadem statuatur poena. *l. 1. §. 2. π si is, qui testamento liber &c.* Si quidem in poenalibus judiciis ætati & imprudentiæ succurratur, Paulus *l. 108. π. de R. J.* Sub imprudentia vero culpam, quippe quæ effectus prioris est, intelligimus, & delicta regulariter sine dolo non committuntur. *l. penult. ad L. Jul. de adulteris.*

§. XXVII. Solicite autem culpa in pecuniariis etiam causis a dolo & proæresi discernenda est, præcipue si lex expresse mentionem doli faciat, per *l. 1. pr. π. Ne vis fiat ei qui in possession. missus &c.* Exemplum actio de dolo præbet, qua damnus culpa lata datum nequaquam reparari potest, *arg. l. 15. π. de dolo, v. ECKHOLT ad h. t. pag. 194.* Sic minores, si dolo eorum argui queat, beneficio restitutionis in integrum, excidunt; tunc tamen ad fructum ejus beneficii, si solummodo culpa lata eorundem intervenerit, adspirant. *l. 37. π. de Minoribus 25. ann.* Fœmina pariter SCto Vellejano, dolo ejusdem si demonstratur, prorsus non adjuvatur; non vero expers est hujus beneficii, culpam laram si admiserit, *l. 2. §. 3. π. ad SCtum Vellej. & l. 5. C. b. r.*

Princip. V.

In legibus odiosis & penalibus restrictiva potius, quam extensiva interpretatio adhibenda.

§. XXIX. Neque hoc prætermittendum, quod in odiosis legibus interpretatio stricta adhibenda sit, per *l. 19. n. de Lib. & posthum.* v DD. & HORN. de Interpretatione LL. Cap. 3. Eam proinde lex 32: *Si Praeses &c. n. de Pœnis, in pœnis interpretationem faciendam jubet, ut minor pœna imposta videatur.* Ratio hujus legis collocata est in lege 22. *C. de Pœnis, pœnam ibi tantum esse, sanciente, ubi noxia est.* Consentit *l. 42. n. de Pœnis. Pœna non major esse debet delicto, & magis mollienda est, quam exasperanda.* Quamvis igitur hoc negari non possit, judicem secundum legem judicare, non illam sub censuram vocare debere; distingvimus tamen hic inter legem certam in se proponentem sententiam, adeoque interpretationem doctrinalem respicientem, quam restringere, aut extendere prohibitum est, *l. 23. n. de Legibus,* & inter legem poenalem, ab alia lege dissentientem, nec adeo claram & perspicuam; præcipue, si ex subtrata materia plus aliquem locutum esse, quam sensisse appareat. Substratam quippe materiam loquentis semper animo obversari probabile est, verba licet latius patere videantur. Hoc sane est, quod CELSUS monet *l. 17. n. de Legibus: Scire leges, non hoc est, verba scire earum, sed vim ac potestatem.* (conf. supra h. Diff. §. I.) Saepe enim, ut verba rigore animum legislatoris superent, contingit. In tanta incertitudine, tam ratio constitutionis, quæ Legislatorem permovet, quam negotii natura, occasione cujus lata est, penitius inspicienda venit. Quia verba secundum materiam subjectam intelliguntur, *l. 67. n. de Reg. Jur. & loquentem, vel scribentem sese naturæ actus sive negotii, de quo agitur, conformasse, atque de illo secundum naturam ejus loqui & sentire voluisse, verosimile est.* HORN. Prælect. de Interpretat. Cap. II. §. 12.

Princip. VI.
Si leges ambiguae sententia

§. XXIX. Præsertim vero leges in benigniorem partem explicandæ sunt, si diversæ de una eademque re diversimode dispo-

disponentes reperiantur. Tunc certe illius, cujus mitior est sententia, eligitur, *arg. l. 42. π. de Pœnis*. Id ipsum *l. 26. & 28. π. de Legib.* præcipit: *Non est novum, ut priores leges ad posteriores trabantur, & posteriores etiam ad priores, h. e. corrigantur, determinantur & suppleantur, per Gl. DD ad hanc l.* Notanda hic venit *l. 23. π. de LL.* adjecta limitatio: *Nisi contraria sint, & quæritur; quid tunc legum interpreti incumbat? Respondemus autem; vel eam sententiam, quæ interpretationem certam usu & consuetudine habuit, amplectendam esse per l. 23. π. de LL.* vel illam in dubio legem, cui ratio constitutionis adnexa est, præcipue si mitior sit ac benignior, prævalere, *arg. l. 3. π. de Pœn. & l. 17. & 24. de LL.* add. gloss. DD. ad h. l. Idem statuendum, si altera dubiarum legum cum facto dijudicando magis conveniat, aut si ratio constitutionis alia sit confirmata, aut si ipse legislator eam in Rescripto vel Epistola approbaverit, quas semper aliis præferendas esse leges, declarat *l. 12. C. de Leg. & Constit. Princip.* his verb. *Quodcumque Imperator per Epistolam & Subscriptionem statuit, & cognoscens decrevit, legem esse constat.*

§. XXX Quare sciamus: necesse est, Rescripta atque Decreta Principis, aut nomine Principis data, quibus, præeunte causæ cognitione, partibus sententia dicta est, non in hac solummodo causa, occasione cujus pronunciata sunt, sed in omnibus etiam similibus vim legum atque potestatem obtinere, per *l. 1. C. de LL. & Constit. Princip.* *Quidem majus, quid sanctius est Majestate, vel quis tanta superbie fastidio tumidus est, ut Regalem sensum contemnat, cum & veteris juris conditores, Constitutiones, quæ ex Imperiali decreto processerunt, legis vim obtinere, aperte dilucideque desinant, JUSTINIANUS, d. l. exclamat. Si ergo hæc, quæ olim lege constituta erant, per Rescripta ejusmodi removeantur, & contrarium statuatur, juxta canonem illum vulgarem: Lex posterior præjudicat.*

unt, aut diversa, de una eademque re diverse sententiæ, mitior est eligenda sententia.

Princip. VII. Rescripta & Decreta Principis, quibus præeunte causæ cognitione partibus sententia dicta est, non in hac solummodo causa, sed in similibus, vim legum habent.

Princ. VIII
Confuetudo
ac usus fori
vim legis ha-
bent.

*dicat priori, l. 28. n. de LL. pro abrogatis ea ceteri concludi-
mus. Qua virtute legislatoria Confuetudinem etiam gaudere,
l. 32. n. de LL. Usunque fori per l. 38. n. de LL. verb: Aut re-
rum perpetuo similiter iudicat arum auctoritatem, vim legis ha-
bere &c. nemo inficiabitur.*

Princip. IX.
Donatio, quae
ob ingrati-
tutinem revo-
catur, gratui-
ta esse debet,
non remu-
neratoria.

§. XXXI. Tandem, quum Feuda donationi comparen-
tur, eaque ex iisdem rationibus, ob quas donatio revocatur,
amitti legibus constitutum sit: e re nostra erit, quaedam de do-
natione, quando & quatenus ea ob ingratitude revocetur,
praemittere. Notandum ergo 1) Donationem, quae ob in-
gratitude revocatur, gratuitam esse debere, & ex mera li-
beralitate proficiscentem. 2) Ad donationis revocationem,
atrocem requiri injuriam, & talem, qualem *l. fin. C. de Re-
voc. Donat.* expressam legimus. Prius per *l. 29. n. de Donat.*
probatur. *Nam finis donationis est liberalitas & munificencia,
utpote cum idcirco donator alteri aliquid donet, ut liberalitatem
suam erga eum cum laude exerceat, l. 1. pr. n. de Donat. & l. 214.
de Verb. Signif.* Remuneratoria igitur, quae propter merita
tam praecedentia, quam futura exercetur, nomine donationis
gratuita haud venit. Lex enim revocationem permittens,
tanquam odiosa, respectu scilicet donatarii, qua fieri potest,
restringi debet, *arg. l. 19. n. de Lib. & Posthum.* eo magis, quo
certius est, remuneratoriam non tam ex liberalitate, quam
gratitude oriri. Praesupponitur etenim, donatarium aut
meruisse, aut meriturum esse donationem: id quod donatio-
ni mere gratuita contrarium est. *Donare quippe est, quod nullo
jure cogente conceditur, per l. 29. n. de Donat.* Propterea do-
nationes in concubinas collatas haud revocari posse PAPINI-
ANUS *l. 31. n. de Donat.* iudicat. Quare libertum eam, quam
patrono dedit pecuniam, non revocari posse constat per *d. l.*
vid. SCHNEIDEW. Institut. ad Tit. de Donat. §. II. Posterius
nostrae theses membrum, eo, quod donatio non nisi ob atro-
cent

Princip. X.
Donatio non
nisi ob atro-

cem injuriam revocari queat, tendit Idque per *l. fin. C. de Revoc. Donat.* comprobatur. Hæc namque consitutio quinque tantum ingratitude species, easque atroces & dolo conjunctas exprimens, adeo restringenda, ut ne majores quidem aut similes ingratitude causæ admittantur, neque a paritate rationis argumentum desumere liceat: nec ullibi, propter solam negligentiam donationem revocari, perhibetur, vid. CARPZ. P. II. Constit. XII. Defin. 31. & COCCEJ. Jus Controv. ad tit. de Donat. Qu. 10.

§. XXXII. His itaque præmissis, applicando ea ad thema propositum, secundis jam velis ad nostræ sententiæ argumenta progredimur. 1) Primo autem pro ea militat *text. II. Feud. 52. c. 3.* quo legislator expresse sancit, vasallum, si *non dolose* per annum & diem steterit, quod a domino beneficii sui investituram non petierit, feudum propterea non amissurum esse. Exprimendo itaque dolum, tanquam solam & unicam causam, ob quam in Renovationis omissores jacturæ pœna cadit, culpam hæud dubie & negligentiam excipit. Quæ Imperatoris voluntas eo certior ex decidendi ratione, quam præmisit, elucet. Nimirum: *quia inter dominum & vasallum nullum malum intervenire debet ingenium.* Quo verborum tenore intendit: tam arctum atque amicum fidei vinculum feudalis contractus autores colligare, ut, quemadmodum vasallus, qua fieri potest, pietate, amicitia arque fide domino suo deditus esse, & id, quod ejus salutem attinet, curare jubetur: ita vice versa dominus vasallum amet, ei confidat, nec quidquam mali de ipso suspicetur, multo minus, ob quamcunque rationem clientem, sine contemptus aut doli interventione, officium deferentem, feudo privare studeat. 2) Hoc autem, quod Imperator in *d. l.* tam severe injungit, non solum *II. Feud. c. 92.* explicite distinguendo dolum ab errore, verb. *non dolose*, repetitur; sed etiam 3) *II. Feud. 23. c. 1.* implicite in idem consentitur.

Rationes decidendi, quæ petuntur
I.
a Textibus Longobard.

I.

2.

3.

D

In

In quo OBERTUS ab Orto, de causis, ob quas Feudum amittitur, differens, atq; Feloniam ingratitude nomine insigniens, docet: *ad beneficii amissionem non omnem occasionem, per quam fidelis ingratus videtur, sufficere, sed egregias quasdam ingratitude causas dari, quibus demum existentibus feudum caducum reddatur.* 4) Quod iterum II. Feud. 24. sequenti modo repetit: *Illud enim est certum, quod non ex omni causa, ex qua opinio vasalli gravatur, beneficium amittitur.* Proinde iudicem, *ut solers & discretus & equitati obsecundare solicius, cuncta subtiliter dispensans, provideat, ut sciat, utrum beneficium amittendum, an nihilominus retinendum sit,* admonet d. l. Respicit quippe OBERTUS, uti ex toto capite apparet, ad pietatem, qua donatarius donanti obstrictus est, & ad causas ingratitude, ob quas donanti donum a donatario revocare legibus civilibus permittitur, l. 10. C. de Revoc. Donat. pariter ac ad illas, ob quas Pater filium exheredare potest, per II. Feud. 24. §. 2. verb. *Predictis &c.* Quemadmodum vero illas causas atrocissimas & dolo conjunctas fuisse, ex Princip. X. §. h. Diff. XXXI. constat, v. Nov. CXV. ita easdem civiles leges ad amittendi feudi causas applicare contendens, non ob quamlibet occasionem fidelem feudo privari posse affirmat.

5) *Quam caute autem OBERTUS in amissionis pœna procedat, & quam provide ad dolum respiciat, eumque a culpa discernat, testis est II. Feud. 26. §. Si vasallus feudum &c. ubi vasallo ex ignorantia feudum alienanti, ipsi, (vasallo scil.) non domino restituendum esse monet.* Notum vulgo est, neminem vasallum, nisi pœnam amissionis ineurrere velit, nesciente domino feudum alienare posse I. Feud. 13. & II. Feud. 24. in fin. Quia tamen, juxta dictam legem, sola alienatio dolosa subintelligitur, venditionem ex ignorantia factam, licet hic per ejusmodi ignorantiam aliqua intervenire culpa videatur, quum ignoraverit vasallus id, quod scire debebat, nihilo secius remittit-

renmittit, & alienatorem a Felonia liberum pronunciat, II. Feud. 42. §) Quid, quod II. Feud. 26. eousque vasallo indulgeat, ut ipsum, feudum alienari scientem, nec ipsum domino aperientem, (magna autem culpa est, scire damnum inferri domino & non indicare II. Feud. 24. §. 2. verb. Præterea &c) propter solum doli defectum, feudum retinere jubeat. add. MINCUCC. de Feud. Lib. IV. Cap. 35. & SCHILT. not. f.

§. XXXIII. Ex quo satis manifeste fluit, quam solícite feudorum compilatores, non immemores prudentiæ legislatoriæ, cujus supra §. XXIV. in I. Princip. mentionem injecimus, dolum a culpa, circa feudi jacturam, distinctum esse cupiant; simulque ostenditur, quam cauta reliquorum textuum, culpam dolo æquiparare apparentium, interpretatio instituenda sit, ne in regulas genuinæ constitutionum applicationis impingamus; repetantur ea, quæ supra diximus §. I. XXVIII, & XXIX. Quamvis ergo leges supra dubitandi rationibus §. XV. insertæ, contrarium ediametro, feudique amissionem in culpa, præcipere videantur; satis tamen evidenter in §§ modo allegatis, legum pœnaliu[m] interpretationis normam & modum præscribentibus, demonstratum est, in diversis legibus diversimode circa pœnam disponentibus, mitiorem eligendam esse sententiam, præsertim si benigniori constitutione ratio movens legislatoris adjecta inveniat, qualis est textus II. Feud. 52. cap. 3.

§. XXXIV. Cum etiam legum antinomix quovis modo evitandæ sint, quo nomine in textibus obstantibus culpa veniat, solide ut inquiramus necesse erit. In aprico est, culpæ vocem, non omni loco imprudentiam aut incuriam significare, qua circa res alienas aliquid fit, quod fieri non debuit, vel non fit, quod fieri debuit: (sic etenim culpa a DD. definitur arg. l. 31. n. ad leg. Aquil.) sed per eam *versutiam* sæpe intelligi, quæ vulgo *versutia culpa* audit, parum a dolo differens;

Textus Longob. culpam a dolo sedulo distinguunt; ex quibus reliqui textus explicari debent.

II. Rat. Decid. Quia culpa sensu latiori delictum comprehendit, & in hoc significatu ab autoribus partim, partim a Legislatore sumitur;

rens & eidem comparata, v. *Recess. Imper. de 1594. S. 69. Die weil Sc. & COCCEJ. Jus Controv. P. I. p. 690.* Hæc inquam culpa, cum vere dolus sit, pœnam doli recte subit, LUDWELL Comment. ad Reg. Jur. 23. p. 85. Quo sensu culpam accipere non solum Jcti quandoque consueverunt, sed eadem significatio optimis styli Romani autoribus placuit. Sic enim HORATIUS canit Lib. IV. od. 5:

Culpam pœna premis comest.

vid. Commentar. JOH. MIN: ELLII ad h. l. & CICERO in Orat. pro Sext. Roscio Amerino, Cap. XVI. verb. *Summam laudem Roscii vitio & culpa dedisse Sc.* Quibus in locis, quantum ex contextu liquet, culpa pro scelere & vero delicto sumitur. Quid igitur impedit, quominus culpam hoc sensu in Feud. textibus nobis contrariis intelligi arbitremur. Quod, ut ex rubro 1. Feud. 21. de Feudo sine culpa non amittendo, elucet, ubi sub culpa, veluti ex nigro, seu ipso textu de Delictis mere dolosis agente, apparet, atrox delictum intelligitur. collat. 1. Feud. 19. pr. verb. *culpæ Sc.* ita idem ex delictorum in Feudis malitiam requirentium natura, juxta text. II. Feud. 52. in fin. verb. *non dolosi*, & II. Feud. 92. per culpam nimirum & negligentiam, *dolum* solummodo, saltem *versutiam* exprimi, non infulse concludimus. Utpote qua interpretatione LL. principis convenienti, quum substratam materiam animo loquentis semper obversari, verba licet latius pateant, credibile sit, antinomia evitantur, neque in regulam: *Pœnalia, in dubio mitiorem eligendam esse opinionem*, peccatur, per Princip. V. §. XXVIII. & Princip. VI. §. XXIX. supra h. Diff.

III. Rat. Dec. quia causa liberandi a pœna tam extrinseca quam intrinseca in hac materia loc. inveniat.

§. XXXV. Et quamvis modo enarrata interpretandi ratio, ex Romani sermonis idiomate desumpta, talo non satis firmo stare existimari possit; nostram tamen sententiam causæ liberandi a pœna ex GROTTIO allatæ, v. Princip. I. §. XXIV. h.

h. Diff. suadent. Nam intrinseca pariter ac extrinseca causa ad mitigationem multæ in vasallos investituram omittentes constitutæ, locum inveniunt. Intrinseca scilicet erat, *si non injusta, dura tamen respectu delicti pœna pronunciata sit.* Quid durius esse potest delicto dolose & ex proæresi patrato, factum æquiparare ex negligentia, vel ignorantia, vincibiliter, commissum, & eandem utrique pœnam constituere, præcipue, quum propter Legum diversitatem mitius partim, partim rigide punientium, eadem pœna incerta sit. Nonne hic *lex 155. de Reg. Jur. in pœnalibus benigne interpretandum esse, obtinet?* Nonne *gravitatem legum dubiarum benignitatis temperamento leniendam esse* constat? l. II. n. de Pœnis. Alteram mitigandæ pœnæ, seu extrinsecam contemplantes, meritum scilicet in persona, quæ punienda est, eandem in nostri delicti specie deprehendimus. Non enim vasallus sponte & deliberato animo, aut præeunte aliqua mentis consultatione, sed ex negligentia nulla interveniente malitia, aut dominum lædendi proposito, id, quod officii est, omittit. Qua itaque ratione pœna doloso convenienti delicto multari poterit? præsertim cum hæc vasalli culpa in mera omissione consistat. Notum est vero, levem a DD. culpam omissione patrata, levis simæ in committendo se exerenti, æquiparari, æque ac lata culpa omissionis levi culpæ commissionis æqualis censetur, GABRIEL MUDÆUS: §. 6. ad l. Socius socio &c. & ROLANDUS a VALLE, Vol. II. Consil. 64. it. gloss. DD. in leg. 9. n. Solut. matrim. Quod non considerantes leg. 108. n. de Reg. Jur. ut in pœnalibus imprudentiæ voluntatem & propositum non habenti, iudex succurrat, momenti officimus, Conf. l. 53. n. de Furtis. Leges enim ita interpretandæ sunt, ne effectus iniquus vel absurdus proveniat. H. GROTIUS de J. B. & P. Lib. III. Cap. XVI. §. 26. THOMASIVS in Jurispr. Div. Lib. II. Cap. XII. §. 13; & HORN. de Interpret. LL. Cap. IV. §. II. D 3; §. XXXVII.

IV. Rat. Dub.
a natura Do-
nationum, de
sumitur, que
ob atrocem
tantum inju-
riam revo-
cantur.

§. XXXVI. His accedit, feuda donationibus æquiparari
II. Feud. 23. & II. Feud. 24. §. 2. *verb. prædictis*: in puncto præ-
cipue, quod revocationem feudi attinet, v. Princip. IX. & X.
Diff. §. XXXI. Quemadmodum autem non ob qualemcun-
que causam donum a donante revocari posse, jure constitu-
tum est, sed atrox & dolo conjuncta injuria requiritur,
l. 1. & *fin. C. de Revoc. Donat.* ita per conclusionem legi-
bus consentaneam, causam, ob quam clienti, tanquam
donatario, beneficium præripiatur, gravem & magnam esse
oportet, imo tantam, ut propter eam filius exheredari que-
at, II. Feud. 24. Intuentes vero singulas, tam exheredatio-
nis, quam revocandæ donationis causas, nullam, quæ non cum
dolo & malitia mixta sit, invenimus, l. *fin. C. de Revoc. Do-
nat. & Nov. 115.* Si ergo justa ac legibus conveniens a do-
natione & exheredatione ad causas amittendi feudum con-
clusio instituitur, (institui autem debet per II. Feud. 24.)
atrocem tantummodo & cum animi pravitate connexam inju-
riam desiderari, ultro sequitur. Eo magis, cum de utili
auferendo dominio, quod sine magna causa nemo dominus
subdito auferre solet, agatur, *arg. l. 3. C. de Quadr. Præscript.*
WESENBECK. P. VI. Consil. 291. Nunquam ergo simplex pe-
tendæ investituræ omisio, nisi juris analogiam offendere ve-
limus, inter causas jactura feudi dignas, referri poterit. Ne-
que hoc Longobardorum decreta intendunt, quod ex texti-
bus supra in § XXXII. allegatis, *dolum* explicite & *proeresin*
in delicto feudi privatione coercendo requirentibus, colligi-
tur. Ex quibus reliqui textus, contra internam mentem du-
rioribus compositi verbis, explicandi veniunt, v. Princip. V.
§. XXIIIX. & WESENBECK. P. VI. Consil. 261. Quid enim
conditio restrictiva II. Feud. 52. adjecta: *Si vasallus non do-
lose steterit, juvaret? Sicut enim natura nihil frustra ponit
aut operatur, ita nec lex; propterea nec verba ejus frustra*
appo-

*apposita videri debent, v. WESENBEC, l. c. Proinde SOCI-
NUS JUN. L. I. Consil. 115. & DD. per text. l. Feud. 22. c. 1.
S. 3. neminem privari feudo tradunt, NB, Er hat es denn
aus Verachtung des Lebens-Herrn gefährlicher Weise unterlassen.*

Quod cum de vasallo nunquam præsumatur, arg. II. Feud. 52. c. fin. inde domino committere feudum volenti, probatio doli atque contemptus necessario incumbit, v. WESENBEC. d. l. FICHARD. T. I. Consil. 18. & l. 6. C. de Dolo malo, nec non l. 18. §. 1. π. de Probat. & Præsumt. Poscunt hoc jura & judicia, quæ magis ad absolvendum, quam condemnandum, licet suspiciones adsint, propendent, arg. l. 47. π. de oblig. & action. it. l. 5. π. de pœnis, reorumque jura magis favorabilia, quam actorum pronuntiant. Ex quibus satis perspicue patet, qui favor sit vasallorum, II. Feud. 34. §. 3. & quantum text. II. Feud. 52. cum reliquis, in mitiorem partem abeuntibus, juris analogiæ conveniat, quamque provide durioribus sit præferendus, v. MENOCH. Consil. CIV. n. 32. & Princip. VL h. Diff. §. XXIX.

Judicia p̄toris favent, quam actoribus,

§. XXXVII. Ut vero donationis revocatio, ob atrocem tantum, nec qualemcunque injuriam permittitur, ita hoc ad remuneratorem, ob merita tam præterita, quam futura factam, non extendi posse, supra in Princip. IX. §. XXXI. satis prolixè ostendimus; utpote quæ ob nullam plane causam revocatur, l. 27. π. de Donat. l. 26. π. de Condict. indeb. Adaptantibus hæc ad Feuda, satis perspicuum est, clientibus eadem a domino, aut propter præteriti temporis merita, aut propter futura, aut fide scilicet domino conjunctus sit, servitia præstet, sæpe etiam Laudemium solvat, concessa, ad remuneratorem potius, quam mere gratuita referenda esse. Quare eo cautius in condemnandi vasallum causis procedamus, necesse est. Concludamus enim a majori ad minus: Si in donatione gratuita non nisi ob atrocem injuriam, donatio a donatario aufertur; multo

In Remuneratoriis autem revocatio donatio non obtinet, quibus feuda comparantur.

multo majori circumspectione cum beneficiario, feudum instar donationis remuneratoriæ propter servitia præstanda accipiente, in delictorum materia agendum est. Ex quo evincimus, solas in feudorum institutis expressas causas, & tales, quæ dolo committuntur, ad privationem desiderari, legesque, cum in genere a donatione ad feuda argumententur, ne mentem sensumque earum offendamus, qua fieri potest, in benigniorem partem interpretandas esse. v. Princip. V. §. XXVIII.

V. Rat. Dec. a discrimine, quod inter Longob. feuda, & nostri ævi beneficia intercedit. I Longobardica nimidum Titulo lucrativo acquirebantur, nostra vero operoso.

§. XXXVIII, Magis prætere æquitatem sententiæ nostræ feudorum præsentis ævi qualitas, a Longobardorum beneficiis nimum quantum diversa, suadet. Constat quippe, Feuda a dominis olim directis gratuito & nullo interveniente pretio vassallis concessa, magnis hodie sumptibus & titulo plerumque oneroso comparari. Quare illa Longobardorum sancita, suo tempore iustelata, aut plane non, aut curata saltem deliberatione, ad nostras adplicandæ veniunt clientelas. Principio nempe Feudorum, jure investituræ renovationem leges tam solícite urgebant, cum æquum esset, ut vassallus beneficio donatus gratuito, quacunquæ occasione per investituræ renovationem, se Feudum domini potius, & primi acquirentis beneficio, quam successione, aut meritis quibusdam obtinuisse, confiteretur. Opus proinde erat ejusmodi sancitis, quibus malitiæ hominum, ne videlicet vassallus, temporis tractu dominium dolose præscribendo, feudali se vinculo extricaret, cancelli ponerentur. At vero, mutatam rerum jam esse conditionem, quem fugit? Feuda titulo non lucrativo acquiruntur: & quamvis sub nomine beneficiorum adhucdum veniant; re tamen vera, non aliter, (salvo nexu feudali) ac res aliæ emtionis contractu acquisitæ, considerari queunt. In quacunquæ enim rei alienatione, si pretium rei, seu fundi valori conveniens, intervenit, emti venditi, non donationis contractum celebrari, leges affirmant, v. gloss. DD. ad l. fin. C. de Revoc.

Donat.

Donat. Et quamvis a contrahentibus, feudum, vel beneficium dicatur, hoc tamen nihil ad rem facit; cum id, quod in veritate consistit, attendatur, nec per appellationem partium, ipsius contractus veritas immutetur: ipsum quippe beneficium, tituli onerosi naturam in alienam formam haud convertit. MATH. de AFFLICTIS, Decis. Neapol. LXXII. S. 9. 10. p. 106. & GUID. PAPA Qv. 155. Fingamus enim, aliquem ædes suas vendere constituisse; accurrere emtores magno impetu ac insigni frequentia; ipsas ædes vendendas ita esse comparatas, ut in emtorem earundem insignæ lucrum redundare possit; quis quæso in dubium vocare ausit, venditorem haud vulgari eum excipere beneficio, cui præ ceteris faver, ac ædium suarum dominium, interveniente titulo emtionis venditionis cedit. Quidquid vero hujus rei sit, qualecunque etiam beneficium dicatur, non tamen propterea natura emtionis immutatur, qualitate tituli onerosi remanente. Prono hinc fluere alveo, nemo non intelligit, procul nos ab æquitatis ac justitiæ tramite discessuros esse, si hominem feudo, oneroso satis titulo acquisito, ideo solum, quod ex mera negligentia, nullo intercedente dolo ac domini contemptu, investituram renovandam non curaverit, privandum existimaremus. Eo magis, cum domino directo non hodie, æque ac olim, condictio causa data causa non secuta, subveniat; quia nimirum nostra ætate, pretii solutio, non verò spes servitorum, princeps clientelæ concessæ causa existit. vid. de LUDEWIG Diss. de Prorogat. Indult. Cap. V. §. 5.

§. XXXIX. Novum præterea nostrorum & prioris seculi feudorum discrimen accedit, cum ea quondam de munere Regum concessa, ac proinde *beneficia, honores & ministeria* dicta fuerint; utpote quæ viris nobilibus, nec non militibus, ad obeunda servitia militaria tradebantur; du FRESNE, in Glossar. sub voce, *Beneficium*, quorum fructibus, nummorum deficient-

Condictio causa data causa non secuta, domino directo hodie ad feudum propter omissionem Investituræ revocandum haud subvenit.

2) Olim feudum non hereditaria erant: ast nunc talia sunt, jura que necessaria.

E deficient-

deficiente apparatu, quo castra sequentibus stipendia constituerentur, instar stipendiorum utebantur. HADR. VALESIIUS *Rer. Francicar. Lib. VII. p. 360.* Hæc Feuda primum annua, & ad tempus concessa, quocumque modo aut tempore domino placuerat, iterum auferri poterant, *l. Feud. 1. §. 1.* donec paulo post, ad vitam saltim tempus vassallis traderentur. Non tamen ad possessorum filios, jure successionis pertinebant, sed domini arbitrio, utrum ea in filium patris transferre vellet, an minus, relictum fuerat. v. STRUV. *Hist. Jur. Feud. §. 9.* Aliter longe se res hodie habet, ubi hæreditaria facta sunt beneficia, & successionem magis, quam ex Principum gratia conferuntur. Ex quibus, investituram non dominorum nunc arbitrii, sed juris necessarii esse, liquet; quippe qui clientelas, non more originis feudorum amplius conferre, sed confirmare tantum solent. Quare nostri beneficia temporis, quoad jus succedendi instar patrimonialium esse, GUIDO PAPA affirmat in *Decis. Gratinop. Qv. LIX. §. 2.*

In Feudis autem hæreditariis olim nulla opus fuit investitura renovatione.

§. XL. In hoc autem beneficiorum genere nulla olim opus fuisse investituræ renovatione, de LUDEWIG, in laudata *Diss.* illustri feudorum SILESIE exemplo evincit; quorum eam esse rationem, ut nunquam vassallus ab hærede domini, renovationem aut confirmationem feudi perere cogatur, hocque plurimos communi consensu DD. affirmare, HENNELIUS in *Silesiographi. Cap. VI. p. 77.* tradit, vid. de LUDEWIG, in *d. Diss.* append. lit. A. Cui fragmentum ex SCHICKFUSII libro inedito, de feud. Siles. idem adjecit: ex quo Renovationem investiturarum SILESIE olim ignotam, ejusque omissionem rei feudalis amissione haut punitam fuisse edocemur: quod sæpe laudatus Dn. de LUDEWIG, de ANGLIÆ, SCOTIÆ aliarumque provinciarum beneficiis affirmat.

Ratio decidit. Vt ab origine feudorum.

§. XLII. Quæ etiam non ignotum est, plurima GERMANIÆ feuda ex oblatorum genere esse. Quorum originis Diffinitio.

dationes partim frequentissimæ, in vernacula, *das Faust- und Stegreiff-Recht*. v. Diff. Illustr. THOMASII de Feud. oblat. §. 13. quibus solenne erat, ut, qui viribus diffidebant suis, potentioribus offerrent, eaque ab ipsis, promissa mutua fide, ut feuda recipere, atque tutela dominorum & patrocinio contra inimicos fruerentur; partim superstitiosorum erga Ecclesias religio, quæ prioribus seculis ad summum usque pervenerat, quibus ultro bona sua offerebant; partim aliæ causæ in d. Diff. commemoratæ, ansam præbuerunt. Cui voluntariæ oblationi complures Imperii Principes, arctum cum Imperio Germanico nexum debere, non modo MONZAMBANO destitutum Imperii Germanici, Cap. III. §. 3. sed etiam ITTERUS, alioqui MONZAMBANO adversus, Cap. I. §. 12. de Feud. Imp. varia hujus generis feudorum exempla adduxit, cum quo HORN. Cap. IV. de Feud. Impropr. §. XIV. & XVI. consentit.

runt Germanicorum sumitur; quorum pleraque ex genere Oblatorum sunt.

§. XLII. Quis vero non videt, prædiorum ejusmodi oblatione, dominum a vasallo potius, per directi traditionem domini, quam vasallum a domino beneficium accepisse, atque adeo nimium quantum nostri avi ac Germaniæ Feuda a Longobardorum beneficiis differre. Proinde in ejusmodi feudis oblati jus tantum clientelare dominum acquirere, tradiderunt RHETIUS ad I. Feud. I. & ITTERUS de Feud. Imp. Cap. I. §. 12. mitiusque vasallos, ejusmodi feudorum possessores, in pristinae memoriam libertatis, habendos esse affirmat LYNCKERUS de Gravam. Extrajud. Cap. V. Sect. I. §. 24. Ex quibus apparet, dominum directo facilius dominio, quod vasallo largitore nactus est, quam vasallum utili excidere posse, legesque ideo Longobardicas, si vel maxime renovationem tam severe svadeant, ratione dispositionis deficiente, nostris haud aptari debere clientelis. v. supra §. IV.

In Feudis oblati dominus a vasallo beneficium potius accipit, quam vasallus a domino.

§. XLIII. Et, ut taceamus, gratuitas olim fuisse investiturarumque renovationem, cum hodie non raro, pro hujus,

Rat. dec. VII. Investituræ olim gratuitæ erant, ho-

die autem vel illius loci consuetudine, Laudemia præstentur: HORN, quandoque onerosæ. Cap. XVII, §. 21. accessit, quod rei potius, quam personæ vasalli, servitia inhæreant; unde parum interesse videtur, utrum Dominus noverit robur, habitum, dexteritatem, artes atque præstantiam vasalli; quem tamen olim non ultimum renovandæ investituræ finem fuisse constat, vid. de LUDEWIG in d. Diff. Cap. V.

R. dec. VIII. Servitia feudali fundo potius, quam personæ vasalli inhærent. §. XLIV. Quam parum porro hodie in SAXONIÆ clientelis renovatione investituræ opus sit, exinde elucescit, quod finis ipsius, eo præcipue tendens, ut dominus a vasallo agnoscatur, & jusjurandum fidelitatis, quod cum morte jurantis quoad vinculum perjuri expiravit, vid. DD. ad Cap. XIV. X. de Jurejur. denuo a vasallo præstetur, evanescat. Siquidem vasalli subditi sunt, & homagium non minus, quam fidelitatis jusjurandum præstiterunt. Quare licet feuda non teneant, cum vita tamen & fortunis Principi obstringuntur; ideoque, quamvis renovationem intra legitimum tempus neglexerint, illam tamen sine periculo & detrimento domini, differre queunt.

Rat. dec. X. Feuda exigua ob omisam renovationem Investit. in Saxonia non amittuntur; a quibus ad majora concluditur. §. XLV. Ex his, rigorem illum LL. Feudalium feudi amissionem minantium, in SAXONIA evanuisse colligimus. Exemplum sane egregium in feudis exiguis offendimus, quorum possessores renovationem intra legitimum tempus omitentes, non privari iis, sed arbitraria puniri multa constat. v. STRUV. Syntagm. J. F. Cap. X. HORN. Cap. XVII, §. 18 & ROSENTHAL. Cap. VII. Conclus. 32. n. 3. Quin ipse CARP-ZOVIVS strenuus alias veterum admirator legum, feuda exigua, ut sunt: *Die Schultzen-Güter, Mann-Lehn*, non suo cadere jure, etiamsi intra anni & diei spatium investituræ renovationem vasalli non petierint, fatetur, P. II. Defin. 21. ad Constit. 45. A quibus ad majora concludere non prohibemur, sed rationis potius similitudine adjuvamus; utpote quum

quum feudum exiguum non minus feudum sit, atque magnum. Quod ergo textus de beneficiis indistincte sanciant, de exiguo non minus ac de magno, ut intelligamus necesse est. VULTÉJ. de Feud. l. 1. c. 7. §. 85. Neque CARPZOVIIUM discrimen, quod minora hujusmodi feuda & magna intervenire existimat, juvat, quod scilicet illa, propter annuas pensiones a possessoribus eorum persolvendas, non titulo plane lucrativo, sed oneroso teneri videantur, hincque leges feudorum tam duræ, ad feuda exigua æque ac ad emphytevtica bona, haud extendendæ sint. Respondemus etenim 1) feuda tam exigua, quam majora beneficia domini esse atque manere; quare leges de feudis indistincte loquentes utrumque complectuntur. 2) A bonis feudalibus, exiguis licet, ad Emphytevtica, conclusionem non valere, ut ipsemet fatetur P. II. Constit. 38. Defin. 20; cum hæc, tam ratione originis, quam formæ toto cælo differant: quapropter legibus non distinguentibus, nec nobis, sine urgente causa, id ipsum facere, integrum est. 3) Pensiones annuas ex minoribus persolvendas feudis, non tanti esse momenti, ut omnes redditus possessor in illas impendere debeat, propterea ratione residui saltem, intuitu cujus omittens renovationem, feudo vel maxime privari potest, lucrativis adnumeranda esse. Et ut tandem 4) quod res est, fateamur, nullum sane, si pensiones respicias, inter majora & exigua Saxoniarum feuda reale discrimen reperitur; siquidem & illa, ut supra monuimus, non gratis, sed onerosè ut plurimum conceduntur. 5) Ad hæc eorum possessores, aut operas & servitia militaria, aut annuam pensionem, quæ vulgo *Ritter-Esferd* audit, dominis præstant. Quo ipso CARPZOVIUS, exigua feuda a jacturæ pœna eximendo, majora autem indistincte amissionis multæ submitiendo, sibi & legibus contradicere videtur.

Carpzov. discrimen, Feudis exiguis & majoribus, ratione tituli intercedere affirmans, refutat.

Rat. dec. XI.

Ex his elicetur, consuetudine contraria veteres leges proenam privationis in omiffores Renovacionis fru- tuentes, anti- quatas esse.

Accedunt DD. testi- monia,

§. XLVI. Inquirentes itaque in veram hujus consvetu- tudinis, feuda exigua ob omissionem renovacionis non amit- ti permittentis, indolem, facile perspicimus, per eam con- stitutionum veterum rigorem hodie in Saxonia antiquatum esse. Unde factum est, ut per longum jam temporis tra- ctum, pœnam tam duram in omiffiores investituræ pronun- ciatam fuisse non meminerimus, quin potius in negligencia eorum, dominos connivisse, complures DDrum unan- imi consensu affirmant. Audiamus Celeb. de LUDEWIG. conceptis verbis id asserentem, quando: *Imo, inquit, etiam temporum distinguantur intervalia, cum re ipsa consistet, feuda in pejorem semper ivisse statum, & nexum clientelarem sub- inde factum esse laxiorem, ut pristini juris & rigoris vix um- bra superesse videatur, instar servitutum apud Romanos, que principio immensa, deinde remissa, parum post imperio laxata, demum ita dissoluta, ut domini mallent servis carere, quam alere eos ad despectum & ludibrium.* v. Diss. de Prorog. Indult. Cap. I. §. 2. Hæc quamvis paulo durius dicta vide- antur, certum tamen est, mutatam feudorum, quoad ac- quisitionis modum, formam, contrariamque plurimarum Provinciarum consuetudinem, benigniorem in clientes do- minorum voluntatem reddidisse. Consentit. WESENBE- CIUS P. VI. Conclus. 261. qui *feuda hodie ob investiture ne- glectum, desiciente dolo, contemtuque domini, non caduca fieri, sed vasallia, qualicumque modo ratione neglectum excusare pos- sint, indulgeri, arbitratur.* Ratio est supra a nobis commemo- rata, quia nimirum feuda non donatione amplius acqui- runtur; & propterea ex qualicumque culpa revocari neque- unt. Requiritur ergo ad privationis pœnam, delictum do- lo commissum; quale omissionem renovacionis non dolo- sam esse, nemo serio contendet. Propterea FICHARDUS T. II. Consil. 13, n. 12. regulam, quod propter omissionem in- vesti-

maxime se ad antiquiores leges referat, unice tamen ad o-
 missionem malitiosam ex contemptu factam restringenda est;
 eo, quod contra veterum institutorum argumenta, simultaneè
 investitis quoque renovationem injungat; eaque propter tan-
 quam novior atque exorbitans, strictissimæ interpretationi
 subjicienda est. Quam sententiam benigniorem non parum
 Usus fori suffulcit; utpote cum longo abhinc tempore, ea-
 dem SUMMO PROVOCATIONUM SENATUI, qui
 Dresdæ est, contunuo placuisse constat, HORN. Jurispr. Feud.
 Cap. XVII. Quemadmodum vero *Usus fori, consuetudo le-
 gis interpretativa* dicitur, v. ECKOLT. Compend. Pandect.
 ad Tit. de LL. Sctis §. 26; ita eandem vim suam in dicta
 Constitutione exercere, non dubitamus. Nam *Usus fori, aut
 observantia communiter, quid in causis in judicio decidendis,
 jure scripto non determinatis, statuendum sit, determinare
 solet*, v. SCHWENDENDOERFF. ad ECKOLT. d. §.

R. dec. XIII.
 Mandat. Div.
 Joh. Georg.
 IV. explica-
 tur, & osten-
 ditur, quod
 in eo poena
 amissionis
 non indistin-
 cte statuatur.

§ XLVIII. Neque nostram thesin infringit Div. JO.
 GEORGII IV. El. Mandat. de A. 1691. cuj. Rubr: *Wie es mit
 Suchung der Lehn, und was selbiger mehr anhangig, allent-
 halben ins künfftige zu halten. §. Wer denn also aus seiner
 Pflicht &c.* Siquidem illud tam severam in renovationis
 omissores poenam, uti ex ejusdem §. verb. fin. patet: *Es
 were dann &c.* non absolute statuit, sed vasallo, antequam
 privetur, se excusandi libertatem concedit. Sub verbis au-
 tem: *Bedencklichkeit und Hinderniß*, non justæ tantum cau-
 sæ, in Longobardorum textibus expressæ, quæ ipso jure ex-
 cusant, intelliguntur. Iis enim existentibus, vasallus non o-
 pus habet investituræ aut indulti petitione: quippe qui a
 poena jacturæ ipso jure securus est; quum omnes causæ a
 mora excusantes, ob omissionem renovationis veniam me-
 reantur. HORN. Cap. XVII. §. 17. sed aliæ etiam leviores-
 que, Longobardorum textibus non definitiæ comprehendun-
 tur,

tur, quales de LUDEWIG in d. Diff. Cap. V. §. 5. n. e. exempli loco adduxit. Quare cliens aliquam ignorantiam obvertat, minus probabilem etiam, aut, ut loqui amant, vincibilem; modo jurejurando eam probet, ad purgationem omnino sufficet. v. STRUV. Cap. X. Aphorism. 9. Nam culpam latam in feudis oneroso praesertim titulo quaesitis, excusari, *text. II. Feud. 52.* urget. Lege autem explicite doli mentionem faciente, ne in pecuniariis quidem causis culpa lata dolo aequiparatur. *arg. l. 1. pr. & §. 4. n. Ne vis fiat ei, qui in possess.* add. SYLVAN. de Recogn. Feudi Qu. 64. n. 7. & Qu. 66. n. 3. Sicut vero ex jam demonstratis, ex sola culpa vafallo poenam irrogari haud posse apparet, ita multo facilius doli suspicio avertetur, cum frivola quævis ac stulta causa a dolo excuset. *l. 3. & §. n. de liberali causa, & gloss. ad l. 1. n. de Abigeis. l. 14. C. ad L. Fab. de Plagiar.*

§. XLIX. Quod si etiam dictum mandatum obtare tantisper concedamus, hoc tamen constat, secundum illud nunquam fere, ex quo promulgatum est, pronunciatum fuisse; dum non modo, ut supra §. XLVII. h. Diff. monitum est, SUMMO PROVOCATIONUM SENATUI sapius mitiorem ferre sententiam placuerit, sed etiam SERENISSIMUS ac POTENTISSIMUS REX noster eandem non semel adprobaverit. Utpote QUI A. 1697. Senatui Schneebergensis municipii, qui intra legitimum tempus, neque indultum petierat, neque se investiendum curaverat, per Rescriptum ignovit, addita ratione decidendi: *Nun dann vermöge eures unterthanigsten Berichts, diejenige, welche also ihre obliegende Schuldigkeit, der gebühr nach, nicht beobachtet, allerseits nicht so wohl aus gestiftenen Vorsatz und einen contentu, als aus Nachlässigkeit pecciret; So wollen wir &c. usque nunnebro beliehen werden.* Quibus verbis SE-

Rat. Decid. XIII. secundum Mandat. Div. Jo. Georg. IV. non pronunciar, sed mitiorem sententiam Usu fori receptam esse evincitur.

F

RENISS.

RENISS, LEGISLATOREM Constitutiones & mandata priora, interpretatione authentica ad solum contemptum & dolum restrinxisse, videtur. Hac mente porro CLEMENTISS, REX per Recept. Imperial. de A. 1700. §. 25, universam & generalem gratiam, sine discrimine, omnibus investituræ omissoribus concessit. Nec ita multo post vasallo nobili hujus delicti reo, ex eadem ratione veniam dedit, eumque ad investituram admisit. Qua clementia A. 1707. d. 31. Mart. erga quinque vasallos nobiles, quarum singuli legitimam petendæ renovationis spatium neglexerant, usus est, nostram veniæ rationem, quod scilicet suam ex nullo contemptu omiserint pietatem, Rescripto adjiciendo. Et, quod nostræ non parum sententiæ succurrit, eod. Rescript. verb. *Daß es hievor bey unsrer Lebns-Curie dergestalt gehalten worden: Consuetudinem Div. JO. GEORG. IV. Mandato contrariam agnovit & adprobavit. Hec Rescripta inserta legimus Cod. August. P. II. C. VII. von Lebns-Sachen. p. 1970. 74. 78. 79.* Quodsi etiam a prædii Feudalis possessore, delictum cum contemptus & Feloniæ suspicione, eo quod longo temporis intervallo, quo diversi casus, quibus investitura petenda erat, existerunt, committatur, nec vasallus justam excusandi causam habeat; ne hoc quidem ad clientelæ jacturam sufficit, utpote quum secundum *Erledig. Derer Landes-Gebrechen de A. 1661. Tit. von Justitien-Sachen §. 55.* causæ prius cognitio & sententia privatoria necessario requiratur. Quare Cammeræ, quem dicunt, Procurator, nomine quidem Fisci contra vasallum agit, nihilo tamen secius cum excusatione sua reus admittitur.

Rat. Decid.
XIV. Non
pauci Cele-
berr. DD no-
stra senten-
tiæ patrocini-
antur.

§. L. His igitur, pro sententia benigniorii stabilienda, hætenus in medium prolatis argumentis, dilucide satis & perspicue nos expedisse atque demonstrasse arbitramur, *feudæ hodie in Saxonia cumprimis, propter non dolosam investituræ*

reno-

renovationis omissionem, neuiquam amitti. Cui sententiæ, quosdam Celeberr. Jctorum favisse, uti ex supra dictis, §. XLVI. constat, ita etiam ROLAND. a VALLE Vol. II. Confil. 64. in fin. & Vol. IV. Confil. ult. n. 158. HARTM. RISTORIS L. II. Qu. 18. n. 8. SOCINUS JUN. Vol. II. Confil. 115. n. 16. VULTEJ. de Feud. Lib. I. Cap. II. n. 24. STRUV. Syntagm. J. F. Cap. X. Aphorism. 9. n. 3. p. 388. MAURIT. KILON. Confil. P. I. Conf. 10. n. 8. RHET. Comment. ad J. F. L. I. Tit. 22. §. 1. verb. *damnentur*. n. 3. MATH. de AFFLICT. Decif. 164. & THOM. GRAMMATICUS ad dict. Decif. n. 89. Præcipue vero de LUDEWIG. in Diss. de Prorog. Indult. &c. veterum Longobardorum legum non-usum in hoc puncto expresse affirmarunt; WESENBECIUS aurem Confil. 261. his verbis consentit: *Nunquam audivi, aut memini, aut legi, feudum ex tali causa revocatum fuisse, nisi conjuncto probatoque dolo ac domini contumacia.* Textus enim dolum vasalli ac contumaciam exigit, II. Feud. 52. c. ult. nec sufficit culpa, cum rextus dolum requirat. Quibus SCHILTERUS Cap. 13. §. 4. p. 140. Cod. Jur. Alemann: *leges in Germania non secundum poenam observari* perhibens, addi poterit. It. MAJER in Syntagm. Jur. Feud. Cap. XXIV. §. 7. p. 734. *arbitrariam hodie in omissiones investiturae renovationis, in Germania precipue Curias deturari solere*, tradit. Add. REUSNER. ad SCHNOBEL. de Feud. X. th. 8. l. c.

§. LI. His peractis, nihil amplius superest, quam ut satisfiat adversæ causæ patronis, respondendo ad argumenta eorum. Hinc ultimam operi huic manum impositurus, ad solutionem eorum me jamjam accingam. Quemadmodum vero ea ex Legibus partim, partim ex Analogia juris, partim ex rei substratæ natura desumta sunt, ita singulis singulatim occurram. Primus textus, quem ob stare nobis putant, ex-

Transitio ad
Rationes Refutandi.

I. Rat. Ref. in
qua I. Feud.
22. explica-

eur, & genui-
nus sensus
huj. textus
demonstra-
tur.

tat i. Feud. 22. (v. Ration. dubit. §. XV.) Hic vero ea mini-
me probat, quæ eum probare existimant. Licet enim in-
tra legitimum tempus investituram injungat, ejusque omis-
sores damnari jubeat; nondum tamen evictum est, 1. utrum
indistincte qualemcunque renovationis omissionem, an vero
dolofam solummodo intelligat. Nec 2. constat, utrum ver-
bo, *damentur*, poena jacturæ feudi intelligatur, an extraor-
dinaria, an vero vasallus, judicio tantum conveniri jubea-
tur. Quæ ultima interpretatio reliquis præstat, propterea,
quod verbum, *damnare*, non semper sensu, verbo *absolve-
re* contrario, sumatur, sed *σύνταξι* sæpe vocis, *accusare* imi-
tetur. Quo significatu a variis, iisque optima notæ aucto-
ribus adhibitum reperitur. Sic ipse pater eloquentiæ, CI-
CERO, *damnari ambitus*, in Brut. 48. Sic NEPOS *damna-
runt eum prodicionis*, in Themistocl. cap. VIII. §. 3. scripse-
runt. Quibus in locis idem significat, ac, *criminis accusa-
re*. Unde plenius CICERO Lib. V. orat. in Verr. nomine in-
quit, *sceleris & conjurationis damnati* h. e. criminis accusati
conjurationis. Proinde verbum, *damnatus* per Syncopen
damnas idem, quod in vernacula, *verpflichtet* dicimus, ex-
primit. Quippe qua significatione testatores Romani legata
relinquentes, utebantur: *Heres meus damnas esto dare cen-
tum*, id est, obstrictus esto dare centum. Et hac significa-
tione vocabulum, *damentur*, in textu nostro sumi, exinde
conjectimus; quia per text. I. Feud. 21. verb. *sancimus ut nemo
miles sine cognita culpa beneficium amittat*, & text. 1. Feud.
22. §. 3. verb. *Sancimus ut nemo miles adimatur de possessione
sui beneficii, nisi convicta culpa* &c. constat, neminem vasal-
lum, nisi præcedente cognitione causæ & sententia privato-
ria, clientela privati. Inde verbo, *damentur*, Imperato-
ratorem velle, patet, ut vasallus. omittens investituram, in
judicium ad rationem reddendam, & delictum, cujus reus
est,

est, purgandum, vocetur. In cujus sententiæ partes eunt, cum analogia juris idiomaque verbi, tum etiam DD. præcipue MAJERUS in Syntagm. Feud. C. 29. §. 9. & SCHNOBELIUS in Comment. Jur. Feud. L. I. tit. 22. Ex quo fluit, adversariis huncce textum nihil, pro defendenda thesi sua, auxilii præstare.

§. LII. Eadem ratione *text. II. Feud. 24. pr.* non modo parum probare, sed ob stare potius contrariæ sententiæ cultoribus videtur. Quamvis enim OBERTUS in eo, renovationem intra legitimum tempus, adjecta amissionis comminatione injungat; ex verbis tamen, *tanquam ingratus existens*, eum de dolosa renovationis omissione sermonem facere colligo; respiciendo tam causas ad donationem revocandam sufficientes, quas atroces & dolo mixtas esse oportet, v. Princip. X. & Rat. decid. §. XXXVI. quam reliquas in eodem tit. recensitas amissionis causas, quam omnes atrocissimas, iisque, ob quas filius exhæredatur, & donatario donum aufertur, æquales esse videmus, *II. Feud. 24.* Ejusmodi enim atrocitas facta per vocem ingratitudeis exprimi, ex *Robro & Nigr. text. II. Feud. 57.* innotescit. Quare ille OBERTI textus meæ sententiæ non officit, sed vasallum potius dolose investituram omittentem feudo exidere mecum asserere videtur.

II. Rat. Ref. interpretationem textus: II. Feud. 24. pr. comprehendens.

§. LIII. Ad tertiam legem nobis obstantem quod attinet, quæ est *H. Feud. 55. verb. Præterea si quis &c.* negare haud possum, eam propter expressam *incuriam & negligentiam*, ob quam feudum amitti sancit, reliquis refutato difficultiorem esse: at tamen, adhibita legibus convenienti interpretatione, non a deo nobis eam adversari reperimus. Nam 1) supra dictis in Decid. Rat. II. §. XXXIV respondemus, ubi per *culpam*, sæpe crimen, vel delictum intelligi, prolixè demonstratum est. Sicut autem *negligentia & incuria, culpa* synonyma sunt, ita iisdem

III. Rat. Ref. mentem veram textus II. F. 52. v. Præterea. &c. exponens.

verbis culpam dolo mixtam, aut affectatam certe negligentiam, exprimi verosimile est. Observantes igitur 2) solidæ interpretationis regulas, in dubio verba secundum materiam substratam mitiganda esse censemus; cum verba legis asperiora, rigore, animum legislatoris superasse, eumque plus dixisse quam sensisse, probabile admodum sit; v. HORN. de Interpret. leg. C. IV. eo magis, quod ex aliis textibus in mitiorem partem euntibus, mens legis evidentior ac planior appareat, notumque sit, *in dubio mitiorem semper amplectendam esse sententiam.* v. supra Princip. VI. §. XXIX.

IV. Rat. Ref.
in qua II.
Feud. 24 § 2.
enucleatur.

§. LIV. Porro ad legem II. Feud. 24. §. 2. verb. *quod si non fecerit, &c.* qua culpam a fraude distincte separari, & utramque privationis pœna dignam censerit, adversarii dicunt, red-do: loqui eam de periculo gravissimo vitæ domini ac fortunæ interitum minanti, quod vasallus, vel negligentia vel fraude, *scienter* celavit, eumque feudo exuendum esse, præcipere. Nam & hoc loco negligentia dolo mixta intelligitur. Quid enim magis dolum redolet, quam scire alicui, cui pietatem & fidem debemus, vitæ insidias strui, & tamen eas non indicare. Quale profecto periculum ex omissione renovationis intra legitimum tempus, ad dominum nequaquam redundare in aprico est. Proinde OBERTUM h. l. negligentiam dolo mixtam, seu affectatam, præcipue cum eam fraudi præposuerit, intellexisse statuendum est.

V. Rat. Ref.
qua II. F. 40.
pr. revelli-
tur.

§. LV. Ad text. II. Feud. 40. pr. renovationem feudi intra legitimum tempus, sub pœna amissionis injungentem, regero: illum in genere loquentem, per leges se clarius explicantes, interpretandum esse. Quemadmodum vero nullus, in omnibus Feudorum textibus, mentem evidentius hac de re suam prodit, quam II. Feud. 52. in quo sola fraus & dolo, ad omissionem renovationis, feudi jacturam multandam requiritur, simulque ratio sanctionis; verb. *quoniam inter do-
minum*

minum & vasallum nullum malum ingenium intervenire debet, adnexa est. Quapropter hic textus per supra dicta, Princ VI. reliquis non modo præferendus est constitutionibus, sed hæc etiam obscuræ aut generales, ex illo interpretationem authentica nanciscuntur.

§. LVI. Nec adversariis, ultima *text: II. Feud. 52.* verba: *VI-Rat. Ref. in qua ultima verba*
dolus autem abesse videtur; si justa causa impediens steterit;
 subveniunt. Nam 1) replico pro cardico trito Philosoph: *Umo*
postea non tollitur alterum, h. e. cum in hoc textu ponitur: *52. expo-*
dolus abesse videtur; &c. non sequitur: Ergo ob negligentiam, *nuntur.*
 quam vasallus omittendo renovationem adhibuit, feudo pri-
 vandus est. Sed 2) hoc tantummodo Imperator verbis illis
 intendit, quod si justa omissionis causa vasallo obvenerit,
 suspensionem doli ipso jure cadere, ut ne habeat quidem cli-
 ens, cur se excuset. *I. Feud. 22.* Siquidem nec hodie propterea
 indultus petione opus esse, Dn de LUDEWIG perhibet in
 Diss. de Prorog. Indult. Cap. V. §. 3: Si vero justa causa non
 adfuerit, sed negligenter, sine dolo ommissa fuerit renovatio,
 dolum non quidem abesse videri: propterea tamen clientem
 non amittere beneficium, sed *arg. I. Feud. 22. verb. damnen-*
zur, dignum esse, qui in judicium vocetur, & coram Paribus
 se a præsumptione doli, qui alias, justa existente causa non
 præsumitur, liberet. Hanc ut genuinam Imperatoris men-
 tem esse censeo, ita reliquos textus secundum eam explican-
 dos esse, supra jam monitum est.

§. LVII. Quod Saxonici Juris leges, ab adversa causa: *VII. Refu-*
 patronis, meam subvertendi sententiam gratia prolatas spe- *tantur Sax.*
 ãtat, easdem, cum, vel plane de alia investitura loquantur, vel *Jur. Ant. tex-*
 investituræ renovationem sine singulari adjectione pœnæ, in- *tus.*
 jungant, parum ad rem facere persuasus sum. Caput enim
 VII. Jur Sax. Feud §. fin mentem ejus penitus expendentem,
 non de renovatione investituræ veteris, de qua h. l. sermo est;
 sed

sed de expectativam habente de certo ac determinato feudo, in vernacula: *Benantes Gedinge*, disponere reperimus. Huic, vi hujus textus, ut a die, quo vacuum feudum extitit, intra annum & diem investituram feudi sibi a domino promissis petat, incumbit. Quod si omiserit, dominus ab ipso liber erit, remque feudalem, cuicumque voluerit, concedere poterit. Expectativam vero feudi nondum acquisiti h. l. intelligi, verba: *Ob der Mann verschmehet das Lehn, daß dem Herrn ledig wird, und ihm das nicht zuziehet* &c. indicant. Vox namque *Ledig* hic expectativam de feudo nondum vacuo concessam, indigitat. Vacuum autem feudum illud est, quod mortuo vasallo, successore nullo superstiti, ad dominum redit. HORN. Cap. XII. §. 7. At investituram de expectativa, a renovatione investituræ, nimium quantum differre, quis negaverit? utpote cum illa de novo beneficio, primum acquisito fiat; hac vero, Antiqui vel Patrii feudi jam antea constituti, & in successorem devoluti, confirmatio celebretur; a qua ad illam, nulla consecutio valet, HORN. Cap. XII. §. 7. & XVII. §. 1.

VIII. Rat. Ref. Caput XXV. J. S. F. expenditur, & in

§. LVIII. Sicut autem *Cap. XV. Jur. Feud. Alem.* pariter ac *Cap. VII. J. S. F.* de Expectativa solummodo agit; ita *Cap. XXV. J. S. F.* verb. *Als mancher Heer-Schild* &c. investituræ quidem renovationem, sed sine ullius poenæ adjectione, præcipit, eoque ipso adversariorum opinionem parum administratur.

IX. Rat. Ref. Constit. El. 45, P. II. restringitur.

§. LIX. Quod idem de *Constit. Elect. 45. P. II.* sine ulla poenæ comminatione renovationem injungente, dicendum esse existimo; siquidem illa solum ad omissionem investituræ dolosam, tanquam juris antiqui correctoria, contra juris antiqui tenorem, simultaneè investitis renovationem imperans, restringi debet. Et quamvis contrariæ theses patroni, eandem ad omissionem culpa factam, extendant, propterea, quod casus, quo cliens ex proæresi & contemptu domini investitu-

stituram differt, vix existere queat; leges autem de rebus plurimum existentibus, non de iis, quæ raro contingunt, constituantur, per l. 3. 4. 5. π. de LL; eadem tamen leges parum ipsis inserviunt. Quandoquidem Regula hæc multifariam limitationem subit. Prout enim 1) in ipsis non modo legibus de rarissimis sæpe casibus constituitur, e. g. l. 3. π. Si pars hereditetur, & l. 12. C. de Legitim. Hered; ita 2) in pœnalibus præsertim & duris raro locum invenit, per Princip. V. & arg. l. 5. π. de Pœnis. in qua Trajanus rescriptisse narratur: *Nec de suspicionibus aliquem damnari debere; satius enim esse, impunitum facinus relinquere nocentis, quam innocentem damnare.* Unde 3) in criminalibus probationes luce meridiana clariores desiderari dicuntur. Huc accedit 4) casum, quo ex proæresi fidelis renovationem omittit, propter innatam hominibus malitiam sua nunquam sorte contentis, & variis machinationibus divitias acquirendi inhærentibus, frequenter accidere posse.

§. LX. Quod porro ad Mandat. Div. JO. GEORGII IV. pertinet, clypei instar Achillei adversam mihi sententiam tueri videretur. At enim vero, supra, in Diss. §. XLVIII. huic dubio jam satisfactum est. Cum enim demonstraverim, Mandatum istud libertatem vasallis, ante sententiam privatoriam excusandi concedere, verbisque: *Bedenklichkeit und Hinderniß*, non modo causas in Lib. Feud. expressas, sed & alias varii generis, quibus, quo minus officio fungerentur, impediti fuerint, exprimere; ulteriori responstone haut opus esse existimo. Conf. §. XLIX.

§. LXI. Ad Sancita tandem Imperii textumque Speculi Svecici, Lib. II. Cap. 144. n. 2. me convertens, quorum utrumque Doctores, pro sua stabilienda thesi adferunt, confiteor, meam præcipue sententiam, Saxonix præsertim Beneficia spectare. De Imperii etenim feudis, Statuumque Imperii nexu, cum Imperatoria Majestate differere, liberamque animi sententiam

X. Rat. Ref.
interpretatur Mandat.
Jo. Georg.
IV. de An.
1691.

XI. Rat. Ref.
in qua autoritas Speculi
Svevici destruitur.

sentiam proferre, res tam ardua est, quam periculosa. Ne tamen plane tacuisse videar, breviter moneo, constare quidem, de Imperialibus feudis, in publicis Imperii Constitutionibus sancitum esse, ut, quotiescunque mutatio aliqua circa Vasalli personam, aut Senioris accidit, investitura in Aula Cæsarea petenda sit; sed, an vasallus negligenter illam differens, feudum privetur, longe alia quæstio est. Textus quippe *Spec. Suer.* unicus me, ut aliam mentis ineam rationem, haut permovet. Ut enim taceam Speculum istud ex Jure Civili, Canonico & antiquis Longob. legibus, hodie usu plurimum destitutum, centonis ad instar confarcinatum esse, v. STRUV. Hist. Jur. German. eaque propter, quoad hunc textum ad nostri temporis Beneficia trahi minime posse; omnem hanc jurium, privata autoritate factam collationem, quamvis GOLDAST. Imperialibus eam Constitutionibus inferuerit, vi sua & autoritate dudum jam exidisse, SPEIDELIUS sub voc. *Sachs. Spiegel*, monuit. v. STRUV. Hist. c. l. not. ††. In reliquis autem legibus tam duram haud dictatam invenio pœnam; & si adjecta fuerit, eam ad dolosam solummodo renovationis omissionem restringendam esse existimo. Quam meam opinionem mutata nostri Imperii feudorum ab antiquis forma, confirmata. Quem enim fugit Rempubl. Imperii, ab HENRICI Aucapis, ad nostram usque ætatem; a CAROLI M. ævo toto cœlo differre? v. RELFENDSO HEROMONT. de Summa Princip. Germ. Potest. Cap. XI p. 189. Quis ignorat, Ducatus veteres & Comitatus a CAROLI M. Herzogis, instar Vice Regum, gubernandos traditos ab hujus Imperatoris Successoribus, iisdem ad vitæ dies, quin & filiis ipsorum concessos fuisse. Exinde autem factum est, ut Duces proprias opes stabiliendi, provinciasque sibi concreditas, patrimoniales reddendi, seque potestate Regum eximendi, optimam occasionem nanciscerentur. Cujus egregium, in HENRICO Aucupe, Regiam fere

XII. Rat. Ref. qua ostenditur, leges Imperii durius mente ipsarum explicari. Si mulque discrimen inter Feuda Longob. & Feuda Imperii, ex Historia demonstratur.

fere in suis ditionibus, tempore CONRADI, potestatem ex-
 exercente, exemplum habemus. Extincta demum CARO-
 LINGORUM stirpe, Principes Imperii, nemini prorsus fidei
 vinculo adstricti, de libertate regiminis, quam HENRICUS
 infringere laboraverat, iterum cogitantes, furdas Regibus
 præbuere aures. Ditiones autem suas jure hæreditario tenu-
 ere. Singulis tamen ad ditionum suarum statum tuto con-
 stituendum, minime sufficientibus, genus societatis, cujus
 IMPERATOR caput esset, dignitate major, elegerunt. Hoc-
 que nexu feudali ab illo Longobard. multo dissimili; ita, ut
 neque a parte Domini plenam potestatem, neque a vassalli
 parte perfectam subjectionem efficeret, fieri consentiebant.
 Quæ omnia personatus ille HEROMONTANUS Cap. XII.
 fusius exposuit. Quod, ut ex multis indiciis, ita præcipue ex
 feudorum Imperii facie ab antiquis, plurimum deflectente,
 apparet. Nam unum saltem e. c. in medium ut proferamus,
 hodie Principum filii, statim cum dignitate Regali nascun-
 tur, neque successionem in feudum beneficio Imperatoris
 expectant, sed jure suo, a patris morte, etiam ante investitu-
 ram succedunt. Quare IMPERATOR se non tantum inve-
 stituram absque ulla tergiversatione concessurum, sed & eo
 elaboraturum esse, ut omnia & singula Imperii feuda debito
 modo renoventur, diserte pollicetur, v. Capitulat. Leopold.
 Art. 31. verb. *In alle wege wollen Wir uns angelegen seyn lassen,*
 &c. Ne præteream, IMPERATOREM, si feudum apertum
 fuerit, illud in alium pro arbitrio non transferre posse, sed
 Imperio retinere obstrictum esse, ex legibus Capitularibus
 constat, v. HEROMONT. d. l. Quin etiam diversa Imperii
 feuda, jure caduci ad Imperium non redire CHIFFLETIUS
 ap. CONRING. de Fin. Imper. Cap. 27. tradit. Sedem autem
 Trevirensis, ut omnia Imper. Feuda, in Episcopatu aperta
 ad illam devolvantur, Cæsareo Privilegio gaudere, GASTE-
 LIUS

LIUS de Statu Europ. Cap. IX. n. 50. perhibet, testante ITTERO de Feud Imp. Cap. XXIV. §. 10.

Hodie non facile Imperii vassalli, ob omissionem Investituræ feuda. amittunt.

§. LXII. Quis autem ex supra commemoratis Longobardorum & nostri Imperii feudorum discrimen non videt? Et quamvis ego, investituram hodie jusque jurandum a vassallis præstandum, nullam aliam utilitatem habere, quam ut defuncti Principis, vel Comitis, successores, sibi etiam animum esse in Imperio permanendi declarent, & jurando non fucatam amicitiam confirmarent, cum HEROMONTANO illo haut asserere audeam; caute tamen circa privationem Imperii Feudorum procedendum esse, legesque cunctas durius in omissionem investituræ animadvertentes, restringi magis, quam extendi debere, mihi persuadeo. Quare Regulam illam de amissione feudi ob non petitam legitimo tempore investituram, multas omnino exceptiones in omnibus Germaniæ feudis admittere, ROSENTHAL de Feud. Cap. VI. Concl. 45. sqq. EICHARD. T. II. Consil. 13. n. 12. sqq. STRUV. Synt. J. F. Cap. X. aliique supra §. L. erudite docuerunt. *Illustres autem Imperii Vassallos, ne deteriores ceteris Beneficiorum possessoribus sint; Regibus, quippe sapius, aut pares, aut parum inferiores & ad majorem in dies libertatem aspirantes, si ob probabilem saltem causam investituræ renovationem neglexerint, modo qualicumque ratione neglectum excusent, Feudis haut excidere, suadet ITTERUS in Lib. de Feud. Imp. Cap. XI. §. 5. p. 588. Et hæc sunt, quæ ad Leges ab Adversariis adductas, regerenda existimavi.*

XIII. R. Ref. in qua argumentum Adversariorum ab Analogia Juris sum; destruitur.

§. LXIII. Alterum contrariæ sententiæ defensorum argumentum, ab Analogia Juris, ex Feudalis scilicet negotii qualitate, reliquis contractuum generibus simili, actionibusque ad refarciendum damnum institutis. struxerunt; in quibus omnibus *dolum, larvamque culpam* libimet invicem æquiparari existimant. His jam satisfaciendum est. Concedimus 1) in civi-

civilibus causis regulariter *latam culpam dolo* comparari, pariter ac in actionibus de damno restituendo &c. recurrit ad §. XIX. supra h. Diss. Hanc attamen regulam, variam pati limitationem constat. Sic juramentum in Litem, ob *dolum*, non æque ob *latam culpam* admittitur; per l. 5. n. de in litem jurando, verb. *Ob dolum solum in litem juratur, non etiam ob latam culpam* & l. 4. §. fin. verb. *Ex culpa autem non esse jusjurandum deferendum constat* &c. Quis vero ignorat in litem jurari posse, in actionibus in rem, & ad exhibendum B. F. judiciis, per d. l. quæ omnia tamen civilia sunt, sæpiusque ex contractu veniunt. Quod si etiam jusjurandum hoc, in pœnæ locum fieri putemus, quum si etiam irrogetur ex voluntate jurantis; pecuniaria tamen hic pœna versatur, in qua culpam dolo aliqui conferri, in propatulo est. Sic actio injuriarum, ex plerorumque DD. sententia, non criminalis, sed civilis esse dicitur; utpote qua, neque ad pœnam corporis afflictivam, neque ad pœnam pecuniariam Eisco inferendam, agitur; in quo tamen finis judiciorum criminalium consistit; sed pœnam hæc actio parti, vel actori applicandam, ad famam scilicet & honoris restitutionem persequitur: neque famosa est; moribus quippe & constitutionibus introducta, in quibus pro famosa hanc traditur. Tendit enim ad honoris restitutionem potius, quam ad vindictam; quæ actiones non facile infamant; v. ECKOLT ad n. tit. de Injuriis §. 26. 27. Interim tamen in hac actione culpa dolo non æquiparatur, l. 5. C. de Injur. & l. 3. n. de Injur. Sic Jure Romano contra furti delictum actiones civiles rei persecutoriæ & pecuniariæ dabantur, arg. §. 5. Instit. de Oblig. quæ ex delict. §. 18. 26. Instit. de Acton. Hæc vero actiones, deficiente animo contrectandi dolo, institui haut poterant; quia furtum non nisi dolo committitur; arg. l. 50. §. 2. de Furt. Cum igitur ex jam dictis, regulam, *quod culpa in civilibus dolo comparatur*, multifariam subire limitationem, appareat; nescio

fane, quid impediatur, quo minus eandem exceptionem in feudali contractu admittamus: præsertim cum *nullum malum ingeniū inter dominum & vassallum intervenire* præsumatur, & disertis verbis: *dolosa investitura amissio* a Legislatore II Feud. 52. exprimitur. Huc 2) accedit, Feuda ab omnibus Civilibus contractibus, ratione formæ & substantiæ, nimium quantum differre, quod ex II. Feud. 6. ubi vassalli officium describitur, perspicuum satis redditur. Quare ab his ad illa conclusio vix ac ne vix quidem commode formari potest. Quid? quod 3) ommissio renovationis sub Feloniæ nomine veniat; nos autem de feudis judicantes, in Jure speciali, a reliquis juriū generibus plane separato versetur, ne sine urgente necessitate ad alia recurramus, provide cavendum est. Scimus autem gravissimam in Feudorum materia, pœnam consistere in amissione feudi, atrocissimaque facta, eadem puniri, quibus ommissio renovationis, nullo modo nullaque ratione accenseri poterit. Eo minus, quo certius est, Feloniam in Feudorum textibus, nihil aliud, quam dolosum crimen indicare: id quod ex natura vocis ejusque significato conjicimus. Quia Longobardis *Felonia* idem est, quod latino idiomate *Scelus*, & in vernacula, *Schelmerey* vel *Bosheit*, vocare solemus. vid. HOTOMANN. Comment. de Verb. Feud. sub voce: *Felonia*, pag. 19. Ex quo patet, verbum Feloniæ non culpam, aut negligentiam, sed animum defraudandi, dominumque injuria afficiendi, exprimeret. Nec 4) prætermittendum est, *Conditionem ex moribus*, domino, ad repetendum beneficium, competentem, actione injuriarum commixtam esse; solam vero injuriæ causam efficientem, dolum esse, h. e. animum ex proæresi aliquem injuria, aut contumelia afficiendi, quem fugit? l. 3. n. de Injur. & famos. lib. & l. 5. C. de Injur. vid. ECKOLT. Comment. in n. h. l. §. 3. *Facere injuriam enim nemo potest, nisi qui sciat, se injuriam facere; & si quid non convitiū consilio te aliquid fecisse proba-*

probaveris, fides veri a calumnia te defendit. d. l. Quæ vero mens, aut animus dominum injuria lædendi in vasallo, ex negligentia & incuria tantum, investituræ renovationem omitte[n]te, non reperitur. Quare, nec Conditionem ex moribus hoc casu domino dari vel competere colligimus. Adde 5, culpam & dolum in omitte[n]do solum se exerentem, in omni delictorum genere, præcipue autem in *injuriis*, a dolo & culpa, quæ committendo exerentur, distingui, per *l. 13. π. de Injur. Et fam. lib. h. m. fancientem*: Quod si quis id, quod in honorem alicujus facere debuit, omiserit, quamvis contumeliæ causa factum sit, non injuriarum tenetur. *Magnum enim, d. l.* addit, *discrimen interest, contumeliæ causa quid facere, Et ejusdem causa quid omittere, aut, ut fiat, non permittere*. Hæc ad nostram applicantibus materiam, vasallum renovationem ex culpa omitte[n]tem, non Feloniæ reum existere, ac proinde, si vel maxime pœna dignus sit; non pari tamen cum vasallo dolose dominum contemne[n]te, pœna, h. e. privatione feudi afficiendum esse, apparet.

§. LXIV. Ad ultimi denique argumenti, quo Beneficia XIV. R. Ref. donationibus comparant, & ab uno ad alterum concludunt, resolutionem progredior. Qua quidem opus haut esset, utpote qui satis perspicue partim in Princip. IX X, partim in Decid. Ratione a Donatione sumta, hujus argumenti infirmitatem ad vivum refecavimus: paucis tamen, ordinis gratia, jam dicta reperemus, & quæ forte omissa sunt, adjiciemus. Notenus igitur, ipsammet comparationem Feudorum cum donatione, quam instituunt, præ reliquis opinionem eorum destruere, ipsosque adeo adversarios proprio se jugulare ferro. Etenim si donatarium non ob qualemcunque causam, sed atrocem, & talem, qualem *l. 1. Et fin. C. de Revoc. Donat.* expressam legimus, dono privari posse certum est; feuda pariter ob atroces solummodo & graves injurias vasallis auferri posse

qua Adversariorum argumento a donatione strueto, respondetur.

posse, necessario sequitur. Talem autem non esse nudam investituræ omissionem, facillime perspicimus. Ast regerunt: neglectionem renovationis intra legitimum tempus, indistincte ab ipsis legibus ingratitude causis adnumerari, & nostri proinde officii esse, secundum leges judicare, non vero in æquitatem illarum inquirere. Sed respondemus iis, quæ supra Princip. V. & VI. posuimus. Nimirum distinguendum esse inter legem, certam in se proponentem sententiam, adeoque doctrinalem interpretationem respicientem; & inter pœnale sancitum ab alia lege dissentiens ac propter obscuritatem dubium: cujus investigare mentem, & genuinum penetrare sensum nullibi prohibetur. Textibus ergo Feudorum de omissione renovationis ejusque pœna obscure & diversimode sentientibus, in eosdem simul inquirendi, eosque secundum interpretationis doctrinalis regulas interpretandi, libertatem nanciscimur. Quemadmodum vero probabile est, substratam materiam animo legislatoris semper observari, verba licet latius pateant, arg. l. 17. π. de LL; ita in Constitutionibus, de omissione renovationis ejusque pœna, durius partim, partim benignius agentibus, animus Legislatoris comparationem feudorum, ratione pœnæ, cum donationibus facientis considerandus est, verbaque ejus genuino sensui aptari debent: legibus præcipue existentibus, in quibus se Nomotheta de eo, quod in una lege obscurius protulit, adjiciendo rationem manifestius explicuit. Quod Imperatorem II. Feud. 52. fecisse, supra demonstravimus §. XXXII. Licet etiam adversarii iterum regerant: donationem sub modo & conditione factam, utique revocari posse, si modum illum vel conditionem non adimplere velit donatarius, per l. 12. C. de Revoc. Donat. verb. *vel quasdam conventiones* &c. feudum autem pro donatione sub modo reputari debere, sub eo, inquam, modo, *ut si dem habeat domizo, servitiaque præset.* Verum respondeo 1) feudum,

feudum, si vel maxime cum donatione comparetur, non ei, quæ sub modo celebrata est, sed remuneratoriæ potius conferendum esse: utpote cuius indoli, tam ratione *causa impulsivæ*, quam ratione *causæ finalis*, proxime accedit. Ratione *causæ impulsivæ* feuda propter bene merita, ut ex Historia patet, pariter ac remuneratorias, concedi solere, certum est. Ratione *causæ finalis* vero acquiruntur propter servitiâ; quæ servitiâ non tam pro modo, quam pro munere reputanda sunt, vid. FACHIN. Controv. Lib. VII. pag. 604. Quodsi ergo *feudalis* servitiâ præstare nolit, eum feudo merito privandum esse censeo. Sed investitura ejusque renovatio, non pro servitiâ, sed tantum pro agnitione domini directi & promissione servitiorum haberi debet. Cujus omisso, si vel maxime ad amissionem sufficiat: id tunc procedere sentio, quando investituram, vel dolose, vel a domino ad eam vocatus petere noluerit. II. Feud. 24. §. 1. & II. Feud. 26. c. Licet *vassallus domino servitium non offerat, quancumque tempore steterit, dummodo domino petenti servire paratus sit: beneficium non amittit.* Nimirum quantum autem differt, nolle aliquid facere, & aliquid negligenter differre. Ut taceam 2) remuneratoriâ donationem, cui Beneficia conveniunt, plane non revocari posse, per l. 26. de *Condit. Indebit.* §. 12. 3) Accedit differentia hodiernorum feudorum titulo oneroso comparatorum, ab antiquis lucrative concessis. Quæ uberius in Ration. Decid. §. XXXVIII. deducta invenies. Licet etiam adversarii objiciant: onerosum titulum, quo clientelæ acquiruntur, nihil facere, quo minus feudum gratuitum beneficium, & a domini benevolentia profectum sit; idque triplici ratione corroborant, vid. Rat. Dub. §. XXI. Replico tamen ad I objectionem: a) petitionem principii esse, Feuda, Germaniæ præcipue, quæ hodie pretio comparantur, gratuita fuisse; quum partim per *oblationem*, partim alio modo naturam feudi induerint. v. supra Rat. Decid. §. XL. ß) Si concedamus, gratuito olim Feuda concessa fuisse; id tamen non mere gratuitò, sed partim pro meritis, partim pro servitiis præstandis factum est, proptereaque remuneratoriæ, quæ irrevocabilis est, naturam induerunt. γ) In quacunquæ alienatione pretium rei æquale intervenit, non donationem, sed emti venditi contractum celebrari Leges affirmant. Proinde δ) *feudum & partium appellatio, ei, quod in veritate est, cedit*, per gloss. DD. ad l. fin. C. de Revoc. Donat. Quare ε) si dominus vel maxime feudum vassallo, ob omniam negligenter investituram, auferre velit, pretium saltem, pro feudo datum, restituendum,

dum est; ne dominus damno vasalli locupletior fiat, quod leges prohibent. Ad II. objectionem reddo: pretio comparata feuda, non respectu substantiæ & formæ feudalis quidem in fide vasalli erga dominum, & servitiis præstandis, consistentis, naturam beneficii mutare; bene tamen quoad accidentalialia; ad quæ modos, tam acquirendi, quam amittendi, referri posse cenſeo. Ad III. denique objectionem reſero: quamvis Feudum dumis comparatum, non beneficii naturam mutet, cum satis benignitatis sit, quod dominus emtorem vasallum investiendo, cum potius, quam alium admittere voluerit; hæc tamen benignitas tituli onerosi naturam, cujus qualitas, etiam in ejusmodi beneficio remanet; in lucrativi tituli naturam haud convertit, ut satis prolixè §. XXXVIII. demonstravimus.

Rat. Ref. XV.
qua autoritas
DD. Adver-
sariorum au-
toritate alio-
rum DD. re-
pellitur.

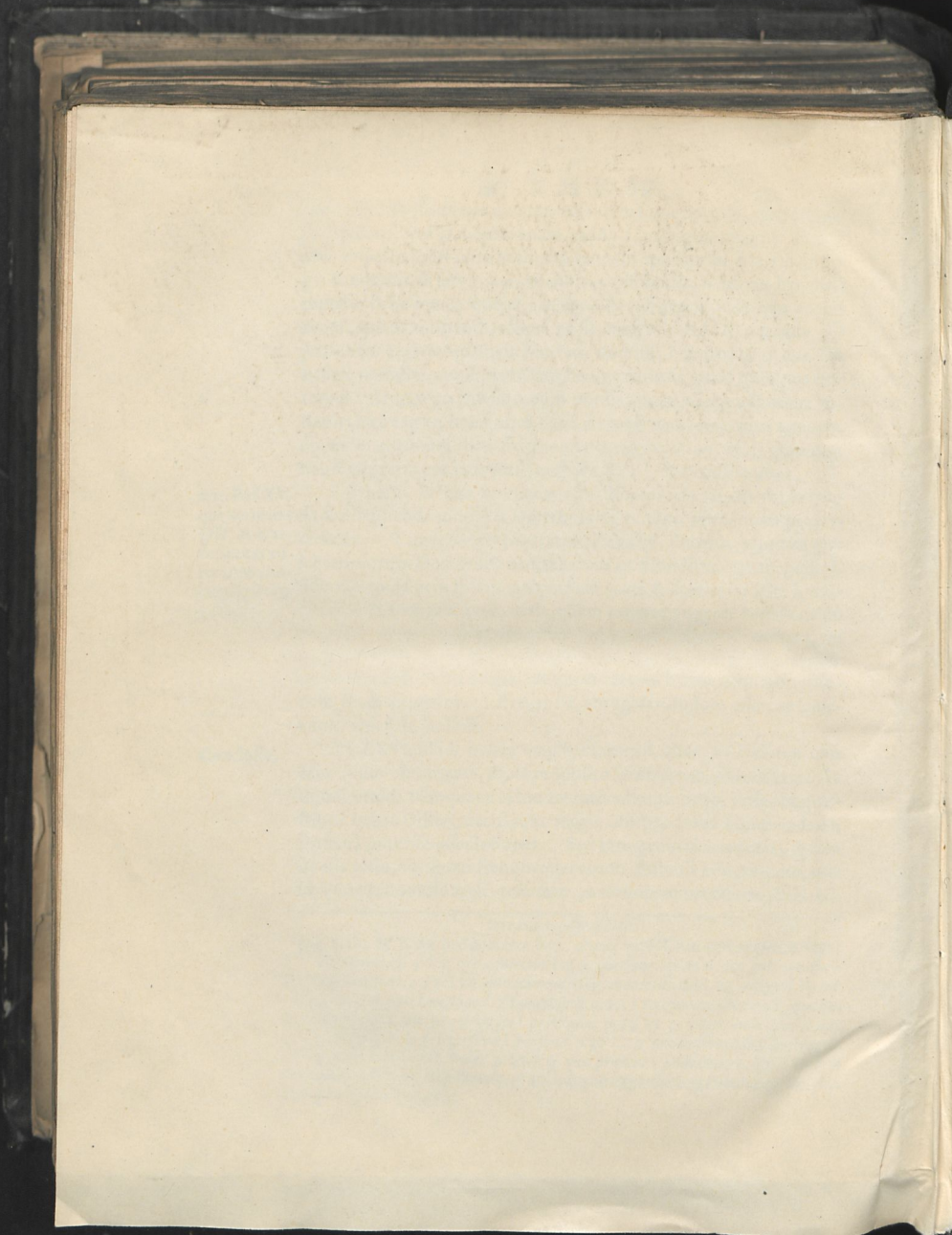
§ LXV. Et hæc sunt, quæ ad dubia adversariorum infringen-
da & discutienda mihi per Dissertationis limites, in medium profer-
re licuit. Tametsi vero contrariæ sententiæ Patroni, plurimum Ce-
leberrimorum Doctorum auctoritatem in subsidium vocare possint,
hoc tamen ad rem ipsam parum facit: cum & doctissimi Jcti homi-
nes sint, & non tam auctoritate, quam ratione pugnare Jurisperitum
deceat. Accedit, quod nec mihi Præstantissimorum Jctorum, qui
meæ sententiæ favorunt, & contraria tot Provinciarum consuetudi-
ne veteres tam duras Leges, in quamcunque Renovationis omisso-
nem, feudi privationem statuentes, abrogatas dudum esse consense-
runt, vid. §. L. h. Diss.

Conclusio.

§. LXVI. Nihil itaque amplius sperest, quam ut Dissertationis
meæ filum abrumpam, & an proposito satisfecerim, solidissima B. L.
dijudicationi relinquam. Hoc tantum adhuc moneo, varias ex qua-
ſtione in hac Dissert. decisa, quo magis utilitate se sua commendaret,
formari potuisse conclusiones. Sed tam penuria temporis, quam
operis ratio, voluntati frenum injecerunt. Fortasse alio tempore, quo
id, quod hic omisſum est, resarciam, occasionem nanciscar. S. D. G.

Errata typographica.

pag. 3. lin. 25. & 29. pro *acquirere* lege: *acquirere*, & l. ult. pro *acquirunt*, lege:
acquirunt, p. 4. l. 2. pro *acquiritur* lege: *acquiritur*, p. 11. l. 20. pro *beneficia*
leg. beneficii, p. 13. l. 19. pro *contentu* lege: *contentu*, ibid. 23. pro *per l.*, l. per l.
p. 14. l. 7. pro *Longibard.* l. *Longobard.* p. 17. l. 25. pro *qualitatem* l. *qualita-*
tem, p. 18. l. ult. pro *principi* l. *principia*, p. 19. l. 17. pro *decidendi* l. *decidendi*,
p. 20. l. 8. & 9. pro *persona* l. *persona*, p. 30. l. 19. pro *aufferendo* l. *inferendo*,
p. 31. l. 3. pro *bat l. babe.* p. 32. l. 9. pro *prætere* l. *prætere*, p. 32. l. 16. pro
adplicanda lege: *adplicanda*, p. 42. l. 4. pro *Imperial. leg. Provinc.* p. 45. l. 16.
pro *quam* lege: *quas*.

Leipzig, Diss., 1728 K-Z
X 237 1934

F. 7. n. 2

F. 7. num. 2.

H

DEO. TER. OPTIMO. MAXIMO. FAVENTE.
DISSERTATIO JURIDICA INAUGURALIS
DE

1728, 32

17

OMISSIONE RENOVATIONIS
INVESTITURÆ FEUDALIS NON
DOLOSE FACTA, HODIE, ET PRÆ-
CIPUE IN SAXONIA, AD AMIS-
SIONEM FEUDI NON SUF-
FICIENTE,

P. 335

QUAM
INDULTU
MAGNIFICI JURE-CONSULTORUM ORDINIS
IN

ACADEMIA LIPSIENSI
PRO GRADU DOCTORALI
DEFENDENDAM SUSCIPIET
JOANNES FRIEDLIEB VOCKEL.

D. XXIII. MART. M DCC XXIIIX.

L I P S I Æ,
LITTE^RIS JO. HEINRICI KOENIGL

